

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

katedra výtvarné výchovy

Diplomová práce

**Rožmberský jezdec a čtyři ctnosti. Haptický
model pro osoby se zdravotním postižením
Rosenberg's rider and four virtues. Haptic model
for people with disabilities**

Vypracovala: Bc. Aneta Szkanderová

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Duchková Ph.D.

České Budějovice 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiát.

V Českých Budějovicích dne

.....

Podpis studenta/studentky

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat zejména mé vedoucí diplomové práce Mgr. Zuzaně Duchkové, Ph.D. a ostatním členům katedry výtvarné výchovy na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která mě podporovala.

Abstrakt

Teoretická část se věnuje historii rodu Rožmberků. Hlavní důraz je kladen na takzvané poslední Rožmberky, a to především na Petra Voka z Rožmberka a jeho působení v jižních Čechách. Dále tato část přibližuje představby rodových sídel především zámku Kratochvíle a symbol Rožmberského jezdce a čtyř kardinálních ctností jako součást morálních ctností rožmberských panovníků.

Cílem praktické části bylo vytvoření haptického modelu Rožmberského jezdce a čtyř ctností. Předlohou jeho vytvoření byla konkrétní štuková stropní plastika ve Zlatém sále zámku Kratochvíle. Haptický model byl navržen na základě souboru skic a následně vytvořen z pálené hlíny. Tento model se stane součástí připravované expozice „*Poslední Rožmberkové: Haptické modely pro osoby se zdravotním postižením*“ na státním zámku Kratochvíle. Z tohoto důvodu je výsledný model svými vlastnostmi přizpůsoben především osobám se zrakovým postižením.

Klíčová slova: Rožmberský jezdec, haptický model, Petr Vok, kardinální ctnosti

Bibliografická citace práce

SZKANDEROVÁ, Aneta. *Rožmberský jezdec a čtyři ctnosti. Haptický model pro osoby se zdravotním postižením*. České Budějovice, 2020. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce Mgr. Zuzana Duchková Ph.D.

Abstract

The theoretical part deals with the history of the Rosenberg family. The main emphasis is placed on the so-called last Rosenbergs, especially on Petr Vok of Rožmberk and his work in southern Bohemia. Furthermore, this part describes the reconstruction of the ancestral residences, especially the Kratochvíle chateau and the symbol of the Rosenberg rider and the four cardinal virtues as part of the moral virtues of the Rosenberg rulers.

The aim of the practical part was to create a haptic model of the Rosenberg rider and four virtues. The model for its creation was a specific stucco ceiling sculpture in the Golden Hall of Kratochvíle Castle. The haptic model was designed on the basis of a set of sketches and subsequently created from fired clay. This model will become part of the upcoming exhibition *„Poslední Rožmberkové: Haptické modely pro osoby se zdravotním postižením“* at the Kratochvíle State Castle. For this reason, the resulting model is adapted to the properties of people with visual impairments.

Keywords: Rosenberg rider, haptic model, Petr Vok, cardinal virtues

Obsah

Úvod.....	7
I. Teoretická část	8
1 Panovnický rod Rožmberků	9
1.1 Vilém z Rožmberka	13
1.2 Petr Vok z Rožmberka.....	15
2 Rožmberské dominium.....	18
3 Zámek Kratochvíle	20
3.1 Zlatý sál	22
3.3.1 Baldassare Maggi.....	24
3.3.2 Antonio Melana.....	25
2.2.3 Georg Widman.....	26
4 Rožmberský jezdec.....	27
5 Ctnosti jako hodnoty rožmberských vladařů	30
6 Haptické pomůcky pro nevidomé	33
II. Praktická část.....	37
1 Haptický model	38
1.1 Příprava na realizaci haptického modelu	38
1.2 Realizace reliéfu haptických modelů.....	39
1.3 Broušení haptických modelů po vypálení	41
1.4 Finální malba reliéfů.....	42
Závěr.....	43
Seznam použitých zdrojů	45
Seznam příloh	50
Přílohy.....	51
I. Textový materiál k teoretické části.....	51
II. Obrazový materiál k teoretické části	52
II. Fotodokumentace praktické části.....	66
Zdroje příloh.....	87

Úvod

Tato diplomová práce se skládá z části teoretické a praktické. Teoretická část se zabývá historií českého rodu Rožmberků s důrazem na poslední rožmberské vladaře Viléma a Petra Voka z Rožmberka. Praktická část se zabývá výrobou haptického modelu renesanční štukové výzdoby Rožmberského jezdce a čtyř kardinálních ctností pro osoby zrakově postižené, či slabozraké jedince. Štuková výzdoba je součástí stropní výzdoby zámku Kratochvíle.

Hlavním tématem teoretické části této diplomové práce je stručně zmapovat celý rod Rožmberků, a to od samotného zakladatele rodu Vítka z Prčice až po poslední dva velmože, pány Viléma a Petra Voka z Rožmberka, jejichž zásluhou se dostala renesance do jižních Čech v podobě architektury, malířství a štukatérství. Teoretická část dále mapuje sídla posledních rožmberských vladařů a výzdobu těchto sídel. Především se zaměřuje na zámek Kratochvíle a výzdobu jeho Zlatého sálu. Se zámkem Kratochvíle souvisí také umělci, kteří se podíleli na stavbě zámku. Jsou jimi architekt Baldassar Maggi, malíř Georg Widman a Antonio Melani, který se proslavil bohatou štukovou výzdobou zámku. Tato práce se snaží přiblížit štukatérskou tvorbu Antonia Melaniho, a to především jeho dílo Rožmberského jezdce a čtyř kardinálních ctností: „Mírnost“, „Statečnost“, „Moudrost“ a „Spravedlnost“, o kterých v období antiky Platón a Aristoteles pojednávali odlišně a Rožmberkové se s těmito ctnostmi ztotožňovali.

Práce dále pojednává o osobách se zrakovým postižením, slabozrakých a jejich kompenzačních pomůčkách. Zejména pro tuto skupinu osob má sloužit výsledek praktické části této diplomové práce.

Praktická část zahrnuje skicovní materiál, jeden reliéf Rožmberského jezdce a čtyři kardinální ctnosti: „Mírnost“, „Statečnost“, „Moudrost“ a „Spravedlnost“, které jsou vytvořeny z pálené hlíny. Podkladem pro tuto tvorbu byla štuková stropní výzdoba ze Zlatého sálu zámku Kratochvíle. Cílem praktické části diplomové práce je vytvoření haptického modelu pro nevidomé jedince a osoby se zrakovým postižením.

I. Teoretická část

1 Panovnický rod Rožmberků

Za zakladatele samotného rodu Rožmberků je považován syn Vítka z Prčice, Vítek z Prčice, k němuž se váže legenda o dělení rúží (viz Přílohy I., obr. 1), rozdělil své panství mezi své čtyři syny. První syn, Jindřich, byl zakladatelem rodu pánů z Hradce, kteří měli ve znaku zlatou rúží v modrém poli. Druhý starší syn Vítek založil rod pánů z Krumlova, kteří měli pravděpodobně ve znaku zelenou rúží na stříbrném poli, jelikož tento rod vymřel roku 1302, není to podloženo žádnými dokumenty. Mladší syn Vítek III. z Blankenbergu byl zakladatelem rodu Rožmberků, kteří měli ve znaku červenou rúží ve stříbrném poli. Po vymření pánů z Krumlova zdědili jejich panství Rožmberkové. Nejmladší syn Vítek, jmenován také jako Vítek z Klokot, byl předkem pánů z Landštejna, kteří užívali znak stříbrnou rúží v červeném poli.¹

Potomci Vítka III. z Blankenbergu si vybudovali sídlo ke konci třináctého století na hradě Rosenberg (Rožmberk) (viz Přílohy II., obr. 1), tyčící se nad Vltavou, a dle názvu tohoto hradu se také nazývali páni z Rožmberka. Vok I. z Rožmberka, syn Vítka III., podporoval velmocenskou politiku tehdejšího krále Přemysla Otakara II., se kterým se na křížovou výpravu vypravil do Pobaltí. Vok I. uzavřel spojenectví s hornorakouským rodem pánů ze Schaumburgu a oženil se s Hedvikou, se kterou měl dva syny, Jindřicha I. a Vítka VI.² Král Václav II. jmenoval Jindřicha I. nejvyšším komorníkem českého království a vzdal se práva na hrad a panství v Krumlově, tudíž po smrti posledního krumlovského Vítkovce Voka se tento hrad Krumlov stal hlavním sídlem Rožmberků na dobu dalších 300 let. Jindřich I. z Rožmberka se aktivně zapojil do uvedení Lucemburků na český trůn.³

Po smrti svého otce převzal Petr I. úřad nejvyššího komorníka v Českém království. V době střetů českého panstva s králem Janem Lucemburským, Petr I. několikrát změnil stranu, na které bojoval, a připojil se k Jindřichu z Lipé. Následně, po zatčení Jindřicha z Lipé, se Petr I. přidal na stranu Jana Lucemburského a přislíbil mu věrnost. Roku 1336 vydal Jan Lucemburský

¹ [srov.] NĚMEC, Bohumír. *Rožmberkové: životopisná encyklopedie panského rodu*. České Budějovice: Veduta, 2001. s. 7.

² [srov.] JURÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 44.

³ [srov.] NĚMEC, Bohumír. *Rožmberkové: životopisná encyklopedie panského rodu*. České Budějovice: Veduta, 2001. s. 34.

listinu, která Petru I. a Vilémovi z Landštejna zajistila přednost před všemi obyvateli české země, jelikož je nazýval svými nejbližšími služebníky. V době nepřítomnosti krále a jeho syna v Čechách, Petr I. zastupoval pozici místokrále. Ten se také zasloužil o významné rozšíření majetku Rožmberků. Pro kostel kláštera ve Vyšším Brodě nechal namalovat rozsáhlý oltářní cyklus sestávající se z devíti deskových obrazů s výjevy ze života Ježíše Krista, jehož autor se tím natolik proslavil, že je znám pod jménem Mistr Vyšebrodského oltáře. V pravém dolním rohu obrazu Narození páně je vyobrazen jako donátor Petr I. On sám měl čtyři syny, Jošta I., Oldřicha I., Petra II. a Jindřicha II., který padl v bitvě u Kresčaku po boku krále Jana Lucemburského.⁴

Jindřich III. z Rožmberka, syn Oldřicha I. z Rožmberka, jako jediný potomek žijících Rožmberků soustředil všechnen rodový majetek pod svou působnost. Podílel se na politickém dění v Českém království na přelomu 14. a 15. století v době úpadku centrální vlády českého krále Václava IV. Jindřich II. z Rožmberka se stal nejvyšším purkrabím a při korunovaci druhé manželky krále Václava IV. Žofie Bavorské nesl královskou korunu. Jindřich II. se oženil dvakrát a v manželství s Eliškou z Kravař se narodil budoucí vladař Oldřich II.⁵

Po vypálení Sezimova Ústí a založení města Tábor se Oldřicha II. přidal mezi stoupence císaře Zikmunda. Oldřich II. se stal vůdcem katolické strany. V roce 1420 neúspěšně obléhal Tábor a téhož roku bylo poraženo rožmberské vojsko Janem Žižkou u Panského Boru. Vojenské výdaje Oldřicha II. zadlužily, jelikož jeho majetek sousedil s územím ovládaným husity. Uzavřel s nimi proto příměří i přes to, že s tímto nesouhlasil Zikmund. Z tohoto důvodu se povedlo udržet na tomto území mír, což vedlo k pokračování rozvoje obchodu i umění krásného slohu.⁶ Oldřich II. se roku 1434 zúčastnil bitvy u Lipan na straně panské jednoty proti husitům. Po porážce husitů v této bitvě usiloval o rozšíření rožmberských držav a stal se v té době nejbohatším českým šlechticem.⁷

⁴ [srov.] JUŘÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 45.

⁵ [srov.] NĚMEC, Bohumír. *Rožmberkové: životopisná encyklopedie panského rodu*. České Budějovice: Veduta, 2001. s. 36.

⁶ krásný sloh, v dějepise a teorii umění označení mezinárodního výtvarného názoru v gotickém umění, který zasáhl sochařství, malířství i umělecké řemeslo; přes svou mezinárodnost nevyloučil ani vývojové modifikace v jednotlivých oblastech, např. v českých zemích. Zrod názoru bývá vymezován druhou pol. 14. stol. A jeho doznění první pol. 15. stol., vrchol pak bývá kladen do doby kol. 1400.

Převzato z BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. s. 186.

⁷ [srov.] JUŘÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 48.

Syn Oldřicha II., Jindřich IV., častěji zastupoval svého otce na důležitých jednáních. Se svým otcem nepodporoval Jiřího z Poděbrad jako vykonavatele zemské funkce. Po dobytí města Tábor táhl Jiří z Poděbrad na rožmberský Krumlov, a aby tomu Oldřich II. se synem zabránili, odjeli do Českých Budějovic, kde písemně doložili souhlas Jiřímu z Poděbrad s vykonáváním zemské funkce. Po smrti svého bratra Jindřicha IV. z Rožmberka a otce Oldřicha II. se Jan II., zvaný Pokojný, přiklonil na stranu Jiřího z Poděbrad, kterého následně podporoval.⁸

Vok II. z Rožmberka, druhý syn Jana II., podporoval jako českého krále, uherského panovníka Matyáše Korvína, který bojoval s Vladislavem II. Jagellonským. Následně ale začal podporovat Vladislava Jagellonského poté, co Matyáš zajal v Uhrách jeho strýce Bohuslava ze Švamberka v roce 1478. Vok II. měl celkem šest dětí, z toho tři byli synové, kteří postupně stanuli v čele rožmberského rodu. Také uzavřel dohodu o vzájemném dědění s rodem Švamberků.⁹

Syn Jana II. Pokojného, Petr IV. z Rožmberka, se stal prvním z Rožmberků, který studoval mezi lety 1477 – 1478 v italském městě Boloni. V prosinci roku 1493 převzal vedení rožmberského dominia. Krátce na to ho panovník Vladislav II. Jagellonský jmenoval hejtmanem, aby ho zastupoval po dobu jeho nepřítomnosti v Království českém. Rožmberský vladař se poté plně ujal správy rodového majetku. Za jeho zprávy se rozvíjelo zejména rybníkářství a dolování stříbra a zlata.¹⁰

Jošt III. z Rožmberka, syn Voka II., neměl žádné politické ambice, ale byl dobrým hospodářem. Dvakrát se oženil a s druhou manželkou měl čtyři syny a tři dcery, čímž se významně zasloužil o potomstvo Rožmberků. Mezi poslední Rožmberky patřili jeho dva synové, Vilém z Rožmberka a Petr Vok z Rožmberka, kterým bude věnována následující kapitola.¹¹

Renesance jako umělecký, výtvarný projev se na území střední Evropy poprvé objevil na konci 15. století a skončil zhruba na počátku třicetileté války. Její velké uplatnění však spadá spíše do druhé poloviny 16. století. Pronikání renesance na naše území souvisí s rozšiřujícím se obzorem tehdejších vladařů. Během svých kavalírských cest se poslední Rožmberkové zasloužili o příchod

⁸ [srov.] NĚMEC, Bohumír. *Rožmberkové: životopisná encyklopedie panského rodu*. České Budějovice: Veduta, 2001. s. 38.

⁹ [srov.] JURÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 52.

¹⁰ [srov.] Tamtéž s. 53.

¹¹ [srov.] Tamtéž s. 55.

renesance do jižních Čech.¹² V zaalpských zemích, tedy u nás, znamená přijetí renesance velmi radikální názorovou změnu. Jde zcela o novou uměleckou řeč, co se týče architektonických motivů, prvků a útvarů. Nositeli nového slohu u nás byli Italové, kteří byli ovlivněni zdejším prostředím, kterému se přizpůsobovali.¹³ Za poměrně krátké období necelého století se pronikavě změnila tvárnost Českého království. Desítky aristokratických sídel byly doplněny o areály, některá sídla byla přestavěna a byla rozšířena většina měst. Přetvářel se i venkov takovým způsobem, jakým se proměňovalo a modernizovalo hospodářství.¹⁴

Panovník Rudolf II., který byl císařem mezi lety 1576 – 1611, obdivoval okázalé zlatnické práce, které manýrismus,¹⁵ období pozdní renesance, výrazně rozvíjel a spojoval je s naturalistickými prvky do půvabných forem. Rudolf II. si na svůj pražský dvůr pozval několik významných malířů, jako byli Hans von Aachen, Josef Heintz a Bartholomeus Spranger, kteří utvořili jednotnou skupinu vyznávající elegantní a zároveň vzrušující manýrismus.¹⁶ Panovník nezanevřel ani na architekturu, byl podporovatelem nových staveb v Rakousích a také ve své sídelní Praze a na komorních panstvích. Byl okouzlen architekturou v Itálii a ve Španělsku, kde se se svými stavbami již dříve proslavil jeho děd Karel V.¹⁷

Architektonická a štukatérská tvorba se od druhé poloviny 16. století stala oborem italských mistrů pocházejících převážně ze severoitalských horských regionů a spolupracujících v rámci rozvětvených rodinných klanů zahrnujících zkušené mistry rozmanitých profesí. Architekti, kameníci, štukatéři i malíři uplatňovali v českých zemích svá školení a znalosti nabyté v italském prostředí.¹⁸

Nejvýznamnějšími investory architektury a umění v 16. století v Čechách, hned po panovníku Rudolfovi II., byli Rožmberkové, majitelé Českého Krumlova, Třeboně nebo Bechyně. Dále se jedná o pány z Pernštejna v Pardubicích

¹² [srov.] BENEŠOVSKÁ, Klára. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 2009. s. 310.

¹³ [srov.] MUCHKA, Ivan. *Deset století architektury*. Praha: Správa Pražského hradu, 2001. s. 13.

¹⁴ [srov.] BENEŠOVSKÁ, Klára. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 2009. s. 311.

¹⁵ Manýrismus (z it. Maniera – sloh, styl, způsob), termín označuje vývojové období italského umění let 1530 až 1590 a slohově obdobné vývojové období francouzského, nizozemského, německého, českého aj. umění, jejichž časové rozpětí a také myšlenkové a výtvarné zvláštnosti jsou místně podmíněny. Převzato z BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. s. 212.

¹⁶ [srov.] CHÂTELET, Albert. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užití umění*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. s. 379.

¹⁷ [srov.] CHADRABA, Rudolf, ed. *Dějiny českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1989. s. 160.

¹⁸ [srov.] ŠVÁCHA, Rostislav, Taťána PETRASOVÁ, Klára BENEŠOVSKÁ, et al. *Dějiny umění v českých zemích 800-2000*. V Řevnicích: Arbor vitae societas, 2017. s. 345.

a Litomyšli a páni z Hradce se svými stavebními podniky v Jindřichově Hradci (viz Přílohy II., obr. 2) a Telči (viz Přílohy II., obr. 3). Na Moravě podobně vynikly stavby Jana Šembery Černoohorského z Boskovic v Bučovicích a Ladislava Veleny ze Žerotína v Moravské Třebové.¹⁹

Renesanční architektura je často vrstvena do horizontálních pater a dělena římsami, které se nazývají atiky. Atika je typický renesanční zakončovací článek nad hlavní římsou, užívaný často místo tradičních štítů. Pro renesanční okna byla typická okna sdružená do dvojic se společným ostěním a případně i římsami, častěji se objevuje u širokých průčelí, zejména zámků, paláců a radnic. Volnou plochu průčelí pak zdobila sgrafita nebo malby.²⁰ Nejslavnější renesanční památkou v Čechách je letohrádek královny Anny na Pražském hradě. V jižních Čechách se upravovaly četné zámky, jako je krumlovský zámek a zámek v Jindřichově Hradci.²¹ Malba podobná sgrafitu²² sloužila k orámování oken a vyznačení nárožních, střídajících se z obdélníků a čtverců.²³

1.1 Vilém z Rožmberka

Vilém z Rožmberka se narodil na zámku Schützensdorf v Horních Rakouscích dne 10. března 1535. Jeho matka, Anna Rožmberská z Rogendorfu, ovdověla, když mu byly čtyři roky a vlády nad rožmberským dominiem se ujal Vilémův strýc Petr V. z Rožmberka. Ten se postaral o to, aby se Vilémovi, budoucímu dědici rožmberského jména, dostalo nejlepšího vzdělání. Vilém z Rožmberka nejdříve studoval krátkou dobu v soukromé škole českobratrské jednoty v Mladé Boleslavi a následně strávil mezi lety 1544 - 1550 na studiích u pasovského biskupa Wolfganga ze Salmu. Po smrti strýce se Vilém z Rožmberka na vlastní žádost nechal v šestnácti letech císařem prohlásit

¹⁹ [srov.] SCHÜRER, Oskar. *Prag*. 5., veränd. Aufl. München: G.D.W. Callwey, 1943. s. 146.

²⁰ [srov.] HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. 4. dopl. vyd. Praha: Panorama, 1981. s. 106.

²¹ [srov.] HUYGHE, René, ed. *Encyklopedie umění nové doby*. Přeložil Hana STAŠKOVÁ. Praha: Odeon, 1974. Světové dějiny (Odeon). s. 178.

²² Sgrafito, též sgraffiato (ital.) monumentální dekorativní nástěnná technika, založená na grafickém efektu. Někdy je řazena i k exteriérové fresce, kterou v dřívějších dobách pro její uměleckou a technickou náročnost často nahrazovala. Sgrafito může mít různou podobu od historických plošných dekorů, odvozených např. od kamenných nebo štukových bosáží až po výpravně figurální scény. Převzato z KUBIČKA, Roman a Jiří ZELINGER. *Výkladový slovník: malířství, grafika, restaurátorství*. Praha: Grada, 2004. s. 265.

²³ [srov.] HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. 4. dopl. vyd. Praha: Panorama, 1981. S. 106.

za plnoletého, aby se mohl po smrti strýce ujmout správy rožmberského dominia. Rozsáhlé a hospodářsky výnosné dominium i osobní schopnosti jej předurčovaly k rychlému společenskému a politickému vzestupu.²⁴

V letech 1551 - 1552 se Vilém z Rožmberka vydal s dalšími aristokraty na několikaměsíční cestu na Apeninský poloostrov, aby se tam účastnil slavnostního příjezdu Marie Španělské, manželky Maxmiliána II. Tehdy byl oslněn nádhernou a kultivovanou renesanční Itálií. Byl inspirován tamní architekturou a uměním natolik, že začal hned po návratu do Čech s velkorysou dostavbou rožmberského paláce v Praze a s přestavbou rodového sídla v Českém Krumlově. Práci svěřil do rukou italských stavebních mistrů, malířů, štukatérů a kameníků. Italské umělce najal i pro stavbu a výzdobu loveckého zámku Kratochvíle.²⁵ Rozsáhlé úpravy sídel přinesly Vilému z Rožmberka výnosy z rožmberských držav a nové způsoby hospodářského podnikání, jako bylo zakládání rybníků, vrchnostenských pivovarů a panských dvorů, dokonce i daně z kvetoucích rožmberských měst. Rožmberský vladař si též držel početný dvůr, který kromě vladařovy rodiny zahrnoval až 230 dvořanů, dvorních dam, úředníků, komořích, panošů, kuchařů, kočích, čeledínů a dalších služebníků, učenců a umělců.²⁶

V politické a diplomatické kariéře se Vilémovi dařilo. Jinak tomu však bylo v jeho soukromém životě. Uzavřel čtyři sňatky s říšskými kněžnami. První z nich byla Kateřina Brunšvická, se kterou žil dva roky, posléze žil s Žofií Braniborskou necelé tři roky a s Annou Marií Bádenskou žil pět let.²⁷ Vilémova čtvrtá, a také poslední, manželka Polyxena byla dcerou jeho politického spoluhráče Vratislava z Pernštejna. Vilém byl tak spřízněn s významnými rody české, rakouské, německé, španělské, italské a polské šlechty, ale nikdy se nedočkal vytouženého dědice a pokračovatele rožmberského rodu. Vilém zemřel bez potomků dne 31. srpna roku 1592 ve svém pražském paláci. Tehdy se rožmberského majetku ujal jeho bratr, a také poslední z Rožmberků, Petr Vok.²⁸

²⁴ [srov.] HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 13.

²⁵ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. Vyd. 1. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 72.

²⁶ [srov.] HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 15.

²⁷ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. Vyd. 1. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 73.

²⁸ [srov.] HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 16.

1.2 Petr Vok z Rožmberka

Šlechtic Petr Vok, narozen roku 1563, vyrůstal ve stínu svého staršího bratra Viléma z Rožmberka, který byl připravován na post rožmberského vladaře. Petr Vok přestoupil z katolického náboženství na protestantské a nedosáhl žádné významné funkce.²⁹

Když Petr Vok dosáhl osmnácti let, zřídil si malou družinu služebníků a vydal se na cesty po českých, rakouských a německých zemích, aby navázal společenské kontakty. Mezi lidmi byl oblíbený z důvodů jeho elegantního vystupování, humoru a šíři zájmů, které sahaly od úspěšných rytířských klání, přes rozmanité vědní obory až k aktuálním náboženským otázkám. O náboženství se zajímal a k reformačnímu dění zaujal výrazně osobní vztah. Kolem jeho dvaceti let se hlásil k luterské víře, která ho oddělila od Viléma, který zůstal katolickým tradicionalistou. Za pobytu u Ferdinanda I. Habsburského mu tato víra uškodila natolik, že ho panovník nejmenoval svým komorníkem, a proto hledal větší porozumění u panovníkova syna Maxmiliána II.³⁰

Od počátku šedesátých let 16. století působil Petr Vok na dvoře mladého Maximiliána II. Zde se Petr Vok seznámil s nizozemským revolucionářem Vilémem Oranžským, který ho roku 1562 pozval na kavalírskou cestu do Nizozemí s cílem navázat pevnější kontakty s nekatolickou českou šlechtou. Petra Voka doprovázeli Václav Holický ze Sternbergu, Václav Řimanský z Řičan a David Ungnad ze Suneku. Při této cestě navštívili i Anglii. Po návratu domů se však Petr Vok začal dvorského života stranit.³¹

Nejmladší Rožmberk přivykl životu v přepychu. Při svých cestách renesanční Evropou přivykl novému životnímu stylu. Zanedlouho se Petr Vok zadlužil natolik, že si na opravu zámku Bechyně, kterou spravoval, musel neustále půjčovat a s navracením peněz nijak zvlášť nespěchal. Bylo to běžné i u jiných pánů, kteří si půjčovali od rytířů, měšťanů a židovských lichvářů.³² Zadlužování vyvrcholilo mezi lety 1573 – 1577. Nespokojení věřitelé se domáhali zatčení dlužníka, a proto Petr Vok nevyjížděl ze svého panství. V nouzi požádal o pomoc svého bratra Viléma, který se mu v předchozích letech

²⁹ [srov.] JURÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 61.

³⁰ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 90.

³¹ [srov.] JURÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 61.

³² [srov.] Tamtéž s. 62.

hodně vzdálil. Vilém z Rožmberka také spočinul v dlužích, ale zároveň měl politickou autoritu, a proto se za bratra zaručil. Na oplátku vymohl od Petra Voka pokorné vyznání poslušnosti a slib, že bude usilovat o nápravu. S Vilémovou podporou Petr Vok unikl zatčení, posměchu a vzal si ponaučení ze svého dosavadního života. Začal se chovat šetrněji, věnoval se hospodaření na svých statcích a prokázal při tom překvapivé schopnosti.³³

Po dosažení 41 let si Petr Vok vzal za manželku tehdy třináctiletou Kateřinu z Ludanic. Sňatek mu přidal rozsáhlé helfštejnské panství na Moravě, velkou část majetku stačili poručníci zcizit. Petr Vok Kateřinu z Ludanic velmi miloval, i přes jejich pevné citové pouto však manželství zůstalo bezdětné. Sblížení s moravskou šlechtou přimělo Petra Voka podruhé změnit svou víru. Roku 1582 přešel od luteránů k církvi Jednoty bratrské. Ideologie Jednoty bratrské opustila prvotní ideály chudoby a byla namířena proti habsburské rekatolizaci

a centralismu. Veřejně se Petr Vok k této církvi přihlásil při přijímání podobojí ve sboru v Mladé Boleslavi roku 1587.³⁴

Po smrti svého bratra Viléma Rožmberského roku 1592 stanul Petr v čele rožmberského dominia. Jeho statky zabíraly asi sedminu Čech a zahrnovaly okolo 100 000 poddaných, 52 měst a 750 vesnic. Celkem to zahrnovalo 18 panství, a to nejen v jižních Čechách, ale i na Moravě, ve Slezsku a v Rakousku. Petr Vok převzal také dluhy ve výši 800 000 kop grošů. Měl oproti bratrovi komplikovanou situaci tím, že nezastával žádnou významnou dvorskou ani zemskou funkci. I přes veškerý tlak ke splacení všech úvěrů, Petr Vok prokázal velké organizační schopnosti a svedl úspěšný boj o rožmberský majetek. Velmi těžko se loučil se svou oblíbenou zámeckou Bechyní, kterou nechal přestavět. Český Krumlov prodal roku 1601 císaři Rudolfovi II., při čemž prodejem panství se zbavil velké části zbývajících dluhů a získal od císaře právo svobodného odkazu svého majetku.³⁵

Když bylo zřejmé, že se Petr Vok nedočká dědice, rozhořel se v království nelítostný souboj o rožmberské dědictví. Petr Vok získal od císaře Rudolfa II. právo odkázat svůj majetek dle vlastního uvážení. Katolická strana se snažila, aby stále ještě rozsáhlý majetek získali katolíci. V evangelickém táboře si největší šance na majetek dělali Švamberkové, a to na základě staré rodové

³³ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 91.

³⁴ [srov.] JURÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 63.

³⁵ [srov.] Tamtéž s. 64.

smlouvy o vzájemném dědění mezi Rožmberky a Švamberky z roku 1484. Petr Vok neměl příliš v oblibě rod Švamberký, ale nároky Švamberského rodu v dubnu 1609 s nelibostí přijal. Přispěl tak ke stmelení stavovské opozice v zemi v době zápasu o Majestát Rudolfa II., který císař a král podepsal 9. července 1609 a zrovnoprávnil tak nekatolické věřící s katolickými.³⁶

Ve svých 53 letech se Petr Vok prokázal nadprůměrné organizační schopnosti při správě a obraně dominia. Přestože zůstal loajální panovníkovi, zapojil se do organizování protihabsburské opozice. Styky především udržoval s protestantským politikem Janem Kristiánem z Anhaltu. V roce 1607 Jan Kristián získal od Petra Voka půjčku 10 000 tolarů na protihabsburský zásah. Protihabsburské aktivity Petra Voka neunikly pozornosti císařových agentů, jelikož císař získal důkazy o jeho činnosti, a to zabavením korespondence.³⁷

Na sklonku života se Petr Vok stal velmi zbožným a projevoval svou vůli pomoci bližním. K třeboňskému zámku přicházeli poutníci, lidé propuštění z tureckého zajetí, chromí a nevidomí, všichni, kteří potřebovali pomoci. Místní chudina byla ubytována a stravovala se v třeboňském špitále, vysloužilí a práce neschopní rožmberští služebníci dostávali ze zámku stálé zaopatření stravou. Osamělý Petr Vok se stal dobromyslným patriarchou a ve své štedrosti nacházel pozdní uspokojení. Tato činnost vyvrcholila v posledním roce Rožmberkova života, kdy se stal skutečným ochráncem svých poddaných proti násilí nepřátelského vojska a kdy obětoval rodinný majetek i zbytky fyzických sil na zajištění míru pro svou vlast.³⁸

³⁶ [srov.] JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Praha: Knižní klub, 2014. Universum (Knižní klub). s. 129.

³⁷ [srov.] JUŘÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 65.

³⁸ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 93.

2 Rožmberské dominium

Rožmberská oblast prodělala v uplynulých staletích složitý vývoj, během něhož se její jádro soustředilo do jižní a jihovýchodní části jižních Čech. Ve druhé čtvrtině 16. století rozsah rožmberského panství narůstal. Po neúspěšné snaze o peněžní zisk ze zámku Hluboká nad Vltavou (viz Přílohy II., obr. 4) se rozhodl Vilém z Rožmberka odkoupit panství Vimperk (viz Přílohy II., obr. 5). O několik let později Vilém odkoupil úrodné panství Libějovice a Rabí (viz Přílohy II., obr. 6). Rabí leželo daleko od rožmberského dominia, a proto se nakonec rozhodl postupnému prodeji hradu. Panství v této době díky řadě památek vzkvétalo.³⁹

Dominium posledních pánů z Rožmberka bylo vybaveno řadou sídel, která měla v systému jejich panství osobitý význam, který se v průběhu času a okolností proměňoval. Na všech hlavních sídlech Rožmberků bylo od poloviny 16. století možné pozorovat celou řadu přestaveb, dostaveb a především umělecké výzdoby, které tyto změny provázely a vždy souvisely s jejich řadou využíváním společnosti. Řada sídel procházela přímou rekonstrukcí, jako tomu bylo například hradu Bechyně a Třeboň, a proto bylo sídlo Český Krumlov či palác na Pražském hradě (viz Přílohy II., obr. 7) trvale užíváno Rožmberky. V případě přestaveb sídel bylo zásadní jejich rozšiřování a doplňování výzdoby uměleckými předměty.⁴⁰

Pozdně renesanční podoba sídel posledních Rožmberků poskytuje reprezentativní příklad typických forem mecenátu,⁴¹ programové adaptace a výzdoby, které plně odpovídají těmto principům rezidenční kultury raného novověku. Stejně, jako se propojují ustálené motivy ukazující na rodovou tradici, tak jsou také doprovázeny univerzálními prvky anglosaských výzdobných program velmožského prostředí Evropy tohoto období.⁴²

³⁹ [srov.] BŮŽEK, Václav. *Světy posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. s. 220.

⁴⁰ [srov.] Tamtéž s. 231.

⁴¹ mecenát, mecenáš, příznivec a podporovatel umělců a umění. Název je odvozen od bohatého římského aristokrata, literáta Gaia Cilnia Maecenase, který hmotně zabezpečil skupinu umělců soustředěnou kolem něho, a umožnil jim tak uměleckou tvorbu. Název zobecněl a je vztahován především na soukromého, ale často i na veřejného podporovatele umění, případně někdy též na objednavatele; mecenášství může být proto považováno také za jednu z forem umělecké objednávky. Vztah mecenáše a umělce vychází ze sociálního postavení oboru, z osobních předpokladů a zájmů, např. z mecenášova sběratelství. Převzato z BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník : (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. s. 217.

⁴² [srov.] Tamtéž s. 233.

Zámek Český Krumlov (viz Přílohy II., obr. 8) byl jedním z hlavních sídel rožmberského rodu. Nepřetržitě úpravy sídla začaly již v padesátých letech 16. století, když se Vilém z Rožmberka ujal vladaření, a trvaly do konce jeho života. Velkorysou přestavbou hradu projektoval Baldassare Maggi, který vtiskl dnešní rezidenci dominantně působivý tvar vymezený kolem nádvoří. Obrys zámku výrazně doplnilo zastřešení a později dekorativní výmalba monumentální věže. S výjimkou této dominanty ovšem nevykazoval zámek v Českém Krumlově náročnější architektonické zásahy.⁴³

Nepochybně pozoruhodným místem byla Bechyně (viz Přílohy II., obr. 9), kterou získal roku 1569 Petr Vok z Rožmberka od Kryštofa ze Švamberku.⁴⁴ Výjimečnou výzdobu vnější podoby zámku, projektoval rovněž Baltazar Maggi, a to souběžně s pracemi v Českém Krumlově. Tento zámek získal, podobně jako sídlo v Českém Krumlově, ucelenou podobu soustředěnou zejména v okolí nádvoří.⁴⁵ I v Bechyni kubickou hmotu dominanty stavby ozvláštňovala silueta věže a výmalba exteriéru, zejména vstupní fasády se složitou manýristickou dekorací v podobě nizozemsky laděných iluzivních motivů architektonických i figurálních. Podobně jako v Českém Krumlově byla i v Bechyni vnější působivost stavby doplněna výzdobou zámeckých interiérů.⁴⁶

Následujícím sídlem posledních Rožmberků byl také zámek v Třeboni (viz Přílohy II., obr. 10), který bylo možné za časů Petra Voka z Rožmberka vnímat jako zdánlivě uzavřený svět sbírek, který byl vzdálený od dění pražské metropole. Zámek Třeboň byla dynamickou rezidencí, ve které se konala řada politických jednání. Výzdoba představovaného zámku byla rozsáhlá. Sídel posledních Rožmberků bylo mnoho, jedním z nich byl také zámek Kratochvíle, kde vznikla přepychová štukatérská výzdoba. Proto je zámku Kratochvíle věnovaná samostatná kapitola.⁴⁷

⁴³ [srov.] KUSÁK, Dalibor, Ivan MUCHKA, Jiří BURIAN a Jiří BURIAN. *Hrady a zámky v Čechách a na Moravě: proměny slohů a životního stylu*. Praha: Panorama, 1980. Naše vlast (Panorama). s. 68.

⁴⁴ [srov.] JURÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 73.

⁴⁵ [srov.] BŮŽEK, Václav. *Světy posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. s. 235.

⁴⁶ [srov.] Tamtéž s. 236.

⁴⁷ [srov.] Tamtéž s. 237.

3 Zámek Kratochvíle

Klenotem stavitelského a dekoračního umění doby renesance je zámek stojící na místě dvora Leptáč nedaleko města Netolice.⁴⁸ Rybníkář Jakub Krčín z Jelčan získal roku 1569 Leptáč, který nechal přestavět a vymalovat loveckými výjevy. Výsledek přestavby se zalíbil panovníku Vilému z Rožmberka, proto nabídl Jakubu Krčínovi město Sedlčany za Leptáč a zadal architektonickou úpravu Leptáče italskému architektu Baldassarovi Maggimu z Arogn.⁴⁹ Vilém z Rožmberka, se svolením císaře, přejmenoval místo Leptáč na Kratochvíli a ve 2. polovině 16. století si zde nechal postavit renesanční vilu (viz Přílohy II., obr. 11). Italský stavitel Baldassar Maggi se potýkal se složitým bažinatým terénem, do kterého bylo nutné vytvořit podpůrnou základnu bukovými a olšovými piloty.⁵⁰

Zámek Kratochvíle je typem italské předměstské vily s vnějším ohrazením na půdorysu obdélníku (viz Přílohy II., obr. 12). K obvodovému zdivu jsou připojena menší stavení pro služebnictvo. Čelní stranu vyplňuje přízemní hospodářský trakt. Uprostřed traktu je věžovitá brána s rustikovým⁵¹ portálem, jeho součástí byl původně i padací most, neboť areál byl chráněn vodním příkopem. Vnější fasádu traktu pokrývají sgrafita.⁵² Do jihovýchodního nároží vnější hradby je vestavěn zámecký kostel Narození Panny Marie z let 1585 - 1589. Tento kostel byl nově zrekonstruovaný a vysvěcený v roce 1997. Jde o jednu z mála církevních staveb z období pozdní renesance u nás. Jednoduchý kostel má hrotitá okna bez kružeb. V západním průčelí stojí hranolová věž s jehlancovitou střechou a stavebně navazuje na hospodářský objekt. V podvěží se nachází reliéfně zdobený portál. Chór kostela je klenutý valenou klenbou s lunetami, bohatě zdobenou štuky a na klenbě lodi jsou renesančně malované pašijové výjevy. Nika presbytáře zdobí barokní sochy sv. Petra a Pavla v nadživotních velikostech.⁵³

⁴⁸ [srov.] DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *1000 hradů, zámků a tvrzí: [to nejkrásnější z Čech, Moravy a Slezska]*. V Praze: Knižní klub, 2009. s. 221.

⁴⁹ [srov.] KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces: aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. s. 71.

⁵⁰ [srov.] DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *1000 hradů, zámků a tvrzí: [to nejkrásnější z Čech, Moravy a Slezska]*. V Praze: Knižní klub, 2009. s. 221.

⁵¹ Rustikový portál, rustika je zdivo ve stavu lomového nebo z kvádrů, na jedné straně zčásti opracovaných. Bývá i maltou napodobena. Převzato z LAŠEK, František. *Litomyšl v dějinách a výtvarném umění*. Litomyšl: J. R. Veselík, 1945. s. 114.

⁵² [srov.] BRYCH, Vladimír. *České hrady, zámky a tvrze*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006. s. 357.

⁵³ [srov.] DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *1000 kostelů, klášterů a kaplí: [to nejkrásnější z Čech, Moravy a Slezska]*. V Praze: Knižní klub, 2013. s. 242.

V čele vnitřního areálu se zahradou s vnitřním příkopem stojí patrová, obdélníková budova zámku. Fasáda stavby je zdobena zajímavou iluzivní malbou. Uspořádání místností v přízemí i v patře určuje poloha velké vstupní síně, na kterou navazují obytné komnaty, určené zvláště pro zámeckého pána a jeho manželku.⁵⁴ Přízemí vstupní síně dominují lovecké motivy, stejně jako v sousední místnosti. V prvním patře se nachází skvostný Zlatý sál, klenutý valenou klenbou s lunetami. V jeho středu je Rožmberský jezdec. Štuková a původně také zlacená a polychromovaná výzdoba velkého Zlatého sálu od štukatéra Antonia Melany, znázorňuje obvyklá témata z římské historie a mytologie, jako je například Romulus a Rémus s vlčicí, Boj Horaitů a Curiatiů, Tarquinius Priscus ubit kladivem, Horatius Cocles bojuje na mostě s Etruskem a Mucius Scaevola si upaluje ruku před Porsennou.⁵⁵

Po smrti Viléma z Rožmberka roku 1592 zdědil zámek Kratochvíli jeho mladší bratr Petr Vok, který nechal posléze dokončit zahradu mezi vilou a tvrzí Leptač. Roku 1601 Kratochvíli odkoupil císař Rudolf II., a to z důvodu dluhů, které musel splatit Petr Vok. Roku 1622 padla Kratochvíle do rukou Jana Oldřicha z Eggenbergu a později přešel majetek pod správu rodu Schwarzenbergů. Za knížete Josefa I. Adama Schwarzenberského byla v letech 1762 – 1764 odstraněna původní renesanční střecha a vybudována dnešní dvojité mansardová střecha.

Nestabilita podloží způsobila, že v průběhu 19. století došlo k narušení statiky objektu. Roku 1845 zřídil Jan Adolf II. Schwarzenberg v přízemí letohrádku ústav pro sirotky schwarzenberských úředníků. Po 1. světové válce začali Schwarzenbergové restaurovat malby.⁵⁶ Po rozsáhlé rekonstrukci po 2. světové válce byla Kratochvíle zpřístupněna veřejnosti.⁵⁷

⁵⁴ [srov.] BRYCH, Vladimír. *České hrady, zámky a tvrze*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006. s. 357.

⁵⁵ [srov.] Tamtéž s. 360.

⁵⁶ [srov.] JURÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. s. 77.

⁵⁷ [srov.] Tamtéž s. 78.

3.1 Zlatý sál

Zlatý sál zaujímá celý západní trakt horního patra a představuje nejreprezentativnější a umělecky nejhodnotnější prostor vily zámku Kratochvíle. Původně sloužil patrně jako přijímací sál a hlavní tabulnice. Podle inventáře zde také stála kachlová kamna malovaná rozličnými barvami, jejichž fragmenty se našly v zásypu sklepní šachty v základech vily. Nález svědčí o tom, že se jednalo o exkluzivní dovoz z Itálie, odkud Vilém z Rožmberka objednal o několik let dříve obdobná kamna pro svou třetí manželku Annu Marii Bádenskou.⁵⁸

Celý sál se nese v duchu příběhů a ctností kladných hrdinů i osobní kvality samotného Viléma z Rožmberka. Pro majitele zámku ani jejich hosty zřejmě nebylo těžké se ve znázorněných antických příbězích orientovat, neboť aristokraté se mohli s antickou kulturou seznámit během svých studií nebo při kavalírských, případně diplomatických cest po Itálii. Dějiny Tita Livie s dřevořezy Josta Ammana, jež se staly předlohou pro štukatérské a malířské dílo na Kratochvíli, měli také někteří aristokraté ve své knihovně.⁵⁹

Ve Zlatém sále je střed klenby rozdělen na více obdélných polí. Do tohoto základního vymezení jsou volně či pomocí různě tvarovaných profilovaných rámců vkládány jednotlivé figurální výjevy.⁶⁰ Štukové reliéfní výjevy čerpají z římské mytologie a historie. Středem námětů jsou postavy Romula a Rema, Numa Pompilia, bratří Horaitů, Tullů a řady dalších. Nepravidelná pole mezi rámci s reliéfy zdobí štukové ornamenty a pětilisté růže rodu Rožmberků. Autorství štukové výzdoby dokládá reliéfní nápis „Antonius Melana fecit“ umístěný na východní straně prostoru.⁶¹ Uprostřed klenby dominuje ve velkém čtvercovém poli symbolická figura Rožmberského jezdce na malovaném brokátovém pozadí s rožmberským a orsiniovským štítem. V jeho koutech jsou znaky čtyř manželek Viléma z Rožmberka, a to Kateřiny Rožmberské z Brunšviku, Žofie Rožmberské z Braniboru, Anny Marie Rožmberské z Bádenu a Polyxeny Rožmberské z Pernštejna. Obdélná pole mezi nimi vyplňují pololežící postavy čtyř kardinálních ctností: „Statečnost“ se sloupem, „Umírněnost“

⁵⁸ [srov.] HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 99.

⁵⁹ [srov.] Tamtéž s. 26.

⁶⁰ [srov.] BŮŽEK, Václav a Ondřej JAKUBEC. *Kratochvíle posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. s. 109.

⁶¹ [srov.] *Stavebně historický průzkum a architektonicko památkové vyhodnocení. Vila, SZ Kratochvíle*. Praha, 2006. 1 sv., 1 část. s. 59.

přelévající vodou ze džbánu, „Spravedlnost“ s vahami a mečem a „Obezřetnost“ či „Moudrost“ se sokolem a svazkem hadů v rukou.⁶²

Zlatý sál je doplněn i nástěnnými malbami, které navozují reprezentativní a honosný dojem, jejichž autorem byl Georg Widman. Spodní část místnosti obíhá téměř až do výšky okenních záklenků iluzivní tapisérie brokátového vzoru, kterou při podlaze doplňují figury andílků a putti⁶³ na malovaných soklicích. Pod parapety oken byly vloženy postavy ležících vodních božstev, lemovaných manýristicky provedenými postavami andělů.⁶⁴

V letech 2006 – 2009 proběhla rekonstrukce Zlatého sálu. Základní rozvrhy figur a dekorů byly vyryty do omítky za vlhka. Povrch je velmi hladký. Následně byly nanášeny a dle připraveného rozvrhu modelovány tvary technikou *taille directe*.⁶⁵ Dekory rámování jsou vytlačovány z formiček přímo na klenbě nebo těsně před nalepením. Některé části dekorativní výzdoby, jako jsou lístečky a ovoce, byly připraveny již dříve a ještě nedoschlé byly lepeny do festonů a girland. Původní štuková hmota byla velmi tvárná a byla složena z jemných světlých písků pravděpodobně vápencové nebo mramorové drti, malého množství velmi kvalitního vápna, bílkovin, či klihu a slabě hydraulických přísad v podobě příměsí jemnozrné frakce jílových minerálů. Zlacením štukové výzdoby byly ozdobeny detaily oděvů, brnění, šperků figur, dále dekorativní části nádob, girland a zvířecích motivů. Původní technika zlacení není zcela vyjasněna. Z laboratorních analýz průzkumových prací vyplynulo, že pojivo podkladu vychází bílkovinné nebo olejové báze.⁶⁶

⁶² [srov.] BŮŽEK, Václav a Ondřej JAKUBEC. *Kratochvíle posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. s. 111.

⁶³ Putto (it. Dítě, chlapec, mn.č. putti.), v grafice, malířství a sochařství malý chlapeček s křídélky, nebo bez nich. Jeho předobrazem byli antičtí amorkové (eroti) a ranně renesanční přetvoření středověkých dětských andělíčků. Převzato z BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. s. 300.

⁶⁴ [srov.] BŮŽEK, Václav a Ondřej JAKUBEC. *Kratochvíle posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. s. 99.

⁶⁵ *taille directe* (fr. Linie přímá), přímé skulptivní opracování konečného sochařského materiálu (kamene, dřeva) autorem sochy. Postup zpracování zachovává v plné míře autorskou původnost v detailech. Např. rukopisu, na který klade jeden z proudů moderního sochařství velký významový a smyslový důraz, ale také v celku vzhledem k inspiraci, která při přímé práci často vede k proměně představ. Převzato z BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. s. 361.

⁶⁶ [srov.] *Restaurování štukové výzdoby s polychromií a zlacením na klenbě Zlatého sálu zámku Kratochvíle*, 2005. 1 sv., 1 část.

3. 3. 1 Baldassare Maggi

Baldassare Maggi z Arogna se narodil kolem roku 1550 v malé obci dnešního jižního Švýcarska a Lombardie. Nelze s jistotou říci, zda se narodil v Arognu, což vysvětluje historička Jarmila Krčálová: „*protože matriky tamní fary byly založeny až roku 1591, nelze s jistotou zjistit, zda se Baldassare v Arognu narodil. Je to však více než pravděpodobné – jeho rodové jméno tam bylo v druhé polovině cinquecenta ojedinělé.*“⁶⁷ Narodil se Stefanu Maggimu a měl dvě sestry.

První zmínka o Baldassarovi v Čechách je z 30. března 1575 z Českého Krumlova, kde jako stavitel pracoval na hradě Viléma z Rožmberka. V druhé polovině sedmdesátých a po celá léta osmdesátá byl zaměstnáván při stavbě veškerých významných staveb Rožmberků. Podílel se při přestavbě nejen krumlovského hradu, ale i na zámku Bechyně a Kratochvíli v mezi lety 1579 – 1583. Úzce spolupracoval i s pány z Hradce a Baldassare navrhl stavební práce v Jindřichově Hradci a v Hluboké nad Vltavou.⁶⁸ V jižních Čechách nepracoval sám, spolupracovali s ním i jeho švagři z Arogna, Antonio a Domenico Cometta, a také štukatér Antonio Melana.⁶⁹

Baldassare Maggi opustil kolem roku 1589 významné postavení dvorního stavitele pánů z Rožmberka a Hradce. Vrátil se do Ticina, kde pobyl do své smrti 26. března roku 1619. Převážně všechny jeho stavby v jižních Čechách byly dokončeny, mezi něž patří například zámek Krumlov, Bechyně, Kratochvíle a Telč.⁷⁰ Dokonce altán Rondel v Jindřichově Hradci je dokončen a toto dílo se stalo vrcholem jeho manýristického stavitelství.⁷¹

⁶⁷ KRČÁLOVÁ, Jarmila. *Renesanční stavby B. Maggiho v Čechách a na Moravě*. Praha: Academia, 1986. s. 11.

⁶⁸ [srov.] Tamtéž s. 13.

⁶⁹ [srov.] HAJNÁ, Milena. *Rožmberkové: cestovní průvodce*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2010. s. 250.

⁷⁰ [srov.] KRČÁLOVÁ, Jarmila. *Centrální stavby české renesance*. 2. vyd. Praha: Academia, 1976. s. 25.

⁷¹ [srov.] *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Redaktor Anděla HOROVÁ. Praha: Academia, 2006. s. 465.

3.3.2 Antonio Melana

Antonio Melana, kameník a štukatér pocházející z regionu Ticino, se narodil v Melanu nebo blízkém Arognu, tento specialista na práci se štukem⁷² byl členem skupiny svého krajana Baldassara Maggiho, který ho sám pozval do českých zemí.⁷³

Antonio Melana patřil do rožmberské skupiny umělců.⁷⁴ Nejdříve však pracoval se svou dílnou pravděpodobně pro Zachariáše z Hradce na jeho sídelním zámku v Telči, kde vytvořil štukovou dekoraci ložnice. Později přesídlil na zámek Kratochvíle, kde vyzdobil štukovými reliéfy zlatý sál, modrý a bílý pokoj.⁷⁵ V patře letohrádku Kratochvíle Antonio Melana vytvořil kolem roku 1589 Vilémovi z Rožmberka cyklus alegorií ctností, čtyř ročních dob a výjevů z římské historie s manýristickými rysy.⁷⁶

Antonio Melana je nepochybně autorem štukové výzdoby na zámku Kratochvíle, dokazuje to jeho signatura, kterou zanechal ve zlatém pokoji. Bosá dívka s copem v renesančním oděvu odkazuje na tabulku s rytým nápisem „ANTO/NIUS/MEL=/ =ANA/FECIT“; k signatuře však není připojena žádná datace.⁷⁷ Antonio Melana se při tvorbě svých reliéfů neřídil italskými předlohami, ale zaalpskými vzory. I zde je vidět snaha umělce přizpůsobit se vkusu a výtvarnému citění objednavatelů i jeho o splnutí s domácí tradicí.⁷⁸

⁷² Štuk (ital. Stucco) jemná povrchová omítkovina. V Tradičním štukatérském významu jde o velmi tvárnou, rychle tuhnoucí hmotu (maltovinu) ze sádry nebo mramorového prachu, písku a vápna v poměru 4:1:2 ke zhotovování plastických dekorací či plošné povrchové úpravě stěn. Běžné štuky mají jako plnivo prosetý křemičitý písek o velikosti zrn až 1 mm. Převzato z KUBIČKA, Roman a Jiří ZELINGER. *Výkladový slovník: malířství, grafika, restaurátorství*. Praha: Grada, 2004. s. 282.

⁷³ [srov.] ŠVÁCHA, Rostislav, Klára BENEŠOVSKÁ, Polana BREGANTOVÁ, et al., PETRASOVÁ, Taťána, ed. *Art in the Czech Lands 800-2000*. Přeložil Robin CASSLING, přeložil Barbara DAY, přeložil Vanda KRUTSKY, přeložil Mark NEWKIRK, přeložil Derek PATON, přeložil Peter STEPHENS. Řevnice: Arbor vitae societas, 2017. s. 381.

⁷⁴ [srov.] MUCHKA, Ivan. *Deset století architektury*. Praha: Správa Pražského hradu, 2001. s. 138.

⁷⁵ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 558.

⁷⁶ [srov.] *Dějiny českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1989. s. 26.

⁷⁷ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 558.

⁷⁸ [srov.] Tamtéž s. 558.

2.2.3 Georg Widman

Malíř Georg Widman byl narozen v Braunschweigu, přesné datum jeho narození je ovšem neznámé. Ke konci 16. století začal pracovat pro Rožmberky a pány z Hradce v jižních Čechách jako jeden z vedoucích mistrů.⁷⁹ Je doloženo, že Georg Widman byl vůdčí umělec při zdobení zámku Kratochvíle. Nejen, že zadával úkoly ostatním malířům, ale sám se také podílel na výzdobě. Po dokončení zhotovoval v roce 1592 pro Adama II. z Hradce výzdobu zámku a zahradního rondelu v Jindřichově Hradci.⁸⁰ V přízemí zámku Kratochvíle pracoval s technikou fresco al secco.⁸¹ V patře volil techniku olejové tempery, jejíž účinek snad více harmonizoval se zlacenými štuky. Je možné předpokládat, že se na výmalbě zámku účastnil větší počet malířů z dílny Widmana.⁸² Proporce postav jsou často nerovnoměrné, zejména u postav zobrazených v pohybu či nějakém obratu. Georg Widman jako malíř vynikl svou snahou o realistické podání živého gesta. Nejlépe jsou stylizovány alegorické ženské postavy jemných forem, a lehce se pohybující na patkách klenby mezi lunetami⁸³ ve velkém Zlatém pokoji.⁸⁴ Georg Widman zemřel roku 1607 v Jindřichově Hradci.⁸⁵

⁷⁹ [srov.] *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Redaktor Anděla HOROVÁ. Praha: Academia, 2006. s. 934.

⁸⁰ [srov.] *Dějiny českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1989. s. 70.

⁸¹ Fresco al seco, fresco-seco (ital. Secco – suchý) obecně typ nástěnné malby na suché omítce, resp. Malby započaté technikou fresky a v poslední fázi dokončované některou z technik all secco, resp. Barvou temperovou (kaseinovou, vaječnou aj.). Malba tohoto typu převažovala např. ve středověké a raně renesanční malbě (byly jí provedeny i Giottovy malby v Asisi ve 14. Stol.). Převzato z KUBIČKA, Roman a Jiří ZELINGER. *Výkladový slovník: malířství, grafika, restaurátorství*. Praha: Grada, 2004. s. 75.

⁸² [srov.] BŮŽEK, Václav a Ondřej JAKUBEC. *Kratochvíle posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. s. 80.

⁸³ Luneta (fr. Lunette – měsíček), půlkruhové pole nosné zdi vytvořené obloukem valené nebo křížové klenby, též horní půlkruhové zakončení pravouhlých polí, např. portálů, oken a fasád. Pole byla vyplňována např. půlkruhovými okny nebo sochařsky (románský tympanon kostela sv Václava v Hrusnicích) či malířsky (cyklus M. Alše Vlast v Národním divadle v Praze). Převzato z BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. s. 208.

⁸⁴ [srov.] STŘEDA, F. Dl. *Zámek Kratochvíle*. Praha: Topič, [1916]. Umělecké památky (F. Topič). s. 4.

⁸⁵ [srov.] *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Redaktor Anděla HOROVÁ. Praha: Academia, 2006. s. 934.

4 Rožmberský jezdec

Rožmberský jezdec byl zobrazovaný na pečetích rodu Rožmberků od první generace Rožmberků až do vymření rodu Petrem Vokem roku 1611. Zejména v poslední generaci získal obraz jezdce v rožmberské rodové symbolice zcela mimořádný význam. Obraz vyzbrojeného jezdce se objevuje i v literární podobě, básníka a historika Janse Enikela, který ve svém díle *Furstenbuch* z roku 1272, líčí rytířskou jízdu zakladatele rodu Voka I. z Rožmberka.⁸⁶

Na rožmberské pečetě byl ozbrojený jezdec doložen již v roce 1285 za vlády Jindřicha I. z Rožmberka. Od roku 1437 je datována další fáze užívání pečetí, a to u vladaře Oldřicha II. Po něm pečeť s jezdce užívalo dalších pět rožmberských vladařů včetně posledních Rožmberků, Viléma a Petra Voka. Tuto pečeť Rožmberského jezdce používali pouze rožmberští vladaři.⁸⁷ Jezdci bývají popisováni jako štítonoši, což by nemělo být zaměňováno s heraldickým významem tohoto termínu. Na první pohled je patrné, že na těchto pečetích dominuje postava, erb zde slouží pouze jako doplněk.⁸⁸

V době posledních Rožmberků se motiv jezdce rozšiřoval do dalších výtvarných médií. Hojně vyskytovaný motiv byl v mincovní ražbě a v medailérství. V knihařství se objevuje v podobě *ex libris*,⁸⁹ *supralibros*⁹⁰ nebo jako obrazový doprovod knižních dedikací.⁹¹ Již od roku 1557, si tehdy dvaadvacetiletý Vilém z Rožmberka, nechal zhotovit grafický list s Rožmberským jezdce. V horní části grafického listu (viz Přílohy II., obr. 13) je identifikován nápis "Arma doi Wilhelmi a Rosenberg" a v dolní části

⁸⁶ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 94.

⁸⁷ [srov.] Tamtéž s. 94.

⁸⁸ [srov.] KREJČÍKOVÁ, Jarmila a Tomáš KREJČÍK. *Úvod do české sfragistiky*. Ostrava: Klub genealogů a heraldiků, 1989. s. 43.

⁸⁹ *Ex libris, supralibros*.

⁹⁰ *Supralibros*, též *super ex libris* (lat. Nad knihou) nebo *ex libris* (lat. z knihy), graficky řešená značka majitele knihy, vytlačena na přední desce nebo na hřbetu knihy. U nás jsou jimi opatřeny např. knihy Petra Voka z Rožmberka, Karla staršího ze Žerotína ad.; v současnosti je tento způsob označení užíván málo a jen u významných tisků. Převzato z BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. s. 350.

⁹¹ Knižní dedikace, dedikační obraz (lat. *dedicatio* – zasvěcení, zaslíbení, věnování), závěsný nebo nástěnný obraz či knižní ilustrace s výjevem předání díla darovaného výše postaveného světské nebo duchovní osobnosti, např. písaře předávajícího napsanou knihu svému opatovi nebo donátora předávajícího stavbu v podobě modelu drženého na ruce. Osoba, která dar předává, bývá většinou zobrazena v pokleku. Převzato z s. BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. S. 76.

je připojena jeho devíza "Festina lente".⁹² Podobný motiv s vlastní devízou "In silentio et spe"⁹³ si objednal Petr Vok jako své ex libris v roce 1609.⁹⁴

Rožmberský jezdec se také často objevoval ve formě nástěnných maleb, či štukových reliéfů na průčelích reprezentativních budov. Mohl takto zdobit fasády městských domů, nebo klenby slavnostních palácových interiérů. Nástěnné malby Rožmberského jezdce zdobí průčelí písecké brány (viz Přílohy II., obr. 14) v Prachaticích.⁹⁵ Převážně se jednalo o práce na objednávky Rožmberků, pouze u domu čp. 45 (viz Přílohy II., obr. 15) v Prachaticích byl objednavatelem výzdoby rožmberský hejtman Prachatic Jiřík Boskovský z Boskovic.⁹⁶ Dokonce i na fasádě domu čp. 39 na Latráně (viz Přílohy II., obr. 16) v Českém Krumlově je namalován jezdec, který vznikl v roce 1580, nebo se také objevoval na průčelí krumlovské jezuitské koleje. Na zámku v Třeboni je k nalezení Rožmberský jezdec na klenbách erbovního sálu (viz Přílohy II., obr. 17) nebo ve Zlatém sále na Kratochvíli v podobě štukových reliéfu.⁹⁷ Ve středu Zlatého sálu je na zlaceném brokátovém podkladu rodový symbol Rožmberského jezdce (viz Přílohy II., obr. 18), obklopený erby čtyř Vilémových manželek a čtyř zobrazovaných ctností.⁹⁸ Uplatnění Rožmberského jezdce v rodové symbolice vyvrcholilo a zároveň se uzavřelo vytvořením monumentálního ozbrojeného jezdce na epitafu Viléma z Rožmberka v kostele sv. Víta v Českém Krumlově.⁹⁹ Významným místem s nálezem motivu Rožmberského jezdce se stalo město Vyšší Brod, kde probíhalo restaurování průčelí brány cisterciáckého kláštera. Ve spodní části průčelí byl mimo jiné objeven motiv Rožmberského jezdce (viz Přílohy II., obr. 19).¹⁰⁰ Dále byl zhotoven velkolepý mramorový reliéf u rožmberské hrobky ve Vyšším Brodě (viz Přílohy II., obr. 20), v níž spočinul v roce 1611 také poslední Rožmberk Petr

⁹² Festina lente, lat. pospíchej pomalu; přen. jednej s rozmyslem. Převzato z LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky : abecední seznam chemických prvků : jazykovědné pojmy : 30 000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2002. s. 118.

⁹³ In silentio et spe, v mlčení a naději. Převzato z PÁNEK, Jaroslav a Josef PETRÁŇ. *Poslední Rožmberk: životní příběh Petra Voka*. Praha: Brána, 1996. s. 73.

⁹⁴ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 94.

⁹⁵ [srov.] Tamtéž s. 94.

⁹⁶ [srov.] *Sborník restaurátorských prací*. Národní knihovna České republiky - Knihovní fondy a služby Signatura: 54 F 43004: Praha: Nakladatelství dopravy a spojů, 1983-1989, 1983. s. 17.

⁹⁷ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 94.

⁹⁸ [srov.] Tamtéž s. 588.

⁹⁹ [srov.] Tamtéž s. 94.

¹⁰⁰ [srov.] NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích. *Restaurování renesančních vrat a nástěnných maleb na průčelí hlavní brány kláštera Vyšší Brod*. [online]. [cit. 21. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-ceske-budejovice/inspirujte-se/34775-restaurovani-renesancnich-vrat-a-nastennych-maleb-na-pruce-li-hlavni-brany-klastera-vyssi-brod>

Vok.¹⁰¹ Při restaurátorském průzkumu (viz Přílohy II., obr. 21) z roku 2002 byl objeven Rožmberský jezdec (viz Přílohy II., obr. 22) na čelní fasádě residence Buquoyů v Nových Hradech.¹⁰²

¹⁰¹ [srov.] BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. s. 94.

¹⁰² [srov.] JAROLÍMKOVÁ, Květa <kic@novehrady.cz>. Osobní emailová korespondence. *Szkanderová, Aneta* <Szkanderova.A@seznam.cz>. 2020-04-23 15:53. [cit. 2020-04-24]

5 Ctnosti jako hodnoty rožmberských vladařů

Tématem ctností se zabývá již filosofie. Kvality lidské osobnosti, ať již tělesné, rozumové nebo emoční, jsou chváleny a doporučovány jako vzor skrze bohy a hrdiny v eposech středomořské civilizace i jiných kultur. Významnou roli mezi těmito kvalitami se staly hodnoty mravní, čili vlastnosti duše orientující člověka při jeho jednání. Těmto vlastnostem se dnes říká ctnosti, i když v antice byl význam výrazu ctnost mnohem širší a neomezoval se pouze na mravní oblast.¹⁰³

Významným filosofickým myslitelem, který se zabýval ctnostmi, byl Sokratův žák Platón. Podle Platóna se duše skládá ze tří částí – část rozumová, vznětlivá a dychtivá.¹⁰⁴ Každé z nich odpovídají tři ctnosti: „*mírnost (sofrosyné), statečnost (andreia) a moudrost (frónésis), zatímco čtvrtá z těchto ctností, spravedlnost (dikaiosyné), má za úkol harmonizovat v jeden celek ony ostatní.*“¹⁰⁵ Aristoteles se nedržel schématu čtyř kardinálních ctností, ale rozlišoval je na pět rozumových, jedenáct morálních a dále na vášnivé ctnosti. Aristoteles tak dochází ke dvěma z kardinálních ctností a těmi jsou: „Statečnost“ a „Uměřenost“, které patří do oblasti lidského života. O moudrosti Aristoteles pojednává v oblasti rozumu.¹⁰⁶ Později se ctnostem věnoval Tomáš Akvinský, který navazoval na Cicerona, Gregora Velkého, Ambróza a Augustina. Všichni se shodli na tom, že existují celkem čtyři kardinální ctnosti. Celkově vedení aktivního života zajišťuje ctnost „Rozvážnost“, která patří mezi nejvýznamnější kardinální ctnosti. „Statečnost“ a „Mírnost“ jsou ctnosti sebedisciplíny, protože se zaměřují na správný vztah k vlastním reakcím a vášním. „Mírnost“ klade míru všem vášním nebo skutkům. „Statečnost“ upevňuje člověka, aby se napříč těžkostem nevzdával a následoval to, co je v souladu s rozumem. Nakonec „Spravedlnost“ reguluje podle rozumu život člověka v jeho vztahu k druhým lidem a společnosti.¹⁰⁷

¹⁰³ [srov.] AKVINSKÝ, Tomáš. *Otázky o ctnostech III: kardinální ctnosti*. Přeložil Tomáš MACHULA. Praha: Krystal OP, 2013. Aquinata. s. 3.

¹⁰⁴ [srov.] Tamtéž s. 4.

¹⁰⁵ OSOLSOBĚ, Petr. *Umění a ctnost: k teorii umělecké reprezentace*. Brno: Barrister & Principal, 2013. s. 38.

¹⁰⁶ [srov.] AKVINSKÝ, Tomáš. *Otázky o ctnostech III: kardinální ctnosti*. Přeložil Tomáš MACHULA. Praha: Krystal OP, 2013. Aquinata. s. 7.

¹⁰⁷ [srov.] BLAŠČÍKOVÁ, Andrea. *Etika ctnosti: podle Tomáše Akvinského*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. s. 77.

Ctnost jako výraz urozené výtečnosti nesměla chybět ani na sídlech Rožmberků. Kvality šlechtice, v tomto případě rožmberského vladaře, nespočívaly pouze ve vědomí jeho pevných a nezpochybnitelných rodových vazeb, ale jeho vznešenost se také opírala o morální hodnoty v širokém slova smyslu. Pojetí raně novověké šlechtické rezidence jako sídla ctnostného a příkladného šlechtice se odráželo v cyklech ctností, kardinálních i teologických i dalších morálních alegorií.¹⁰⁸ Štukové výjevy z Liviových římských dějin v Kratochvíli nemusejí být jen projevem rodových pout pánů červené pětিলisté růže, ale mohou vyjadřovat i obecný morální vzor, který se obracel k ctnostným autoritám antického ideálu vladaře. Odpovídalo tomu nejen zvolené morální příklady z liviovských historií, ale především jejich důsledné provázání s četnými ženskými personifikacemi ctností ve Zlatém sále.¹⁰⁹ „Spravedlnost“ (viz Přílohy II., obr. 23), „Obezřetnost“ – „Moudrost“ (viz Přílohy II., obr. 24), „Umírněnost“ (viz Přílohy II., obr. 25), a „Statečnost“ (viz Přílohy II., obr. 26) patřily v 16. století k nejčastěji zhotovovaným dílům v grafických dílnách. Vytvářely se četné předlohy i pro malby v rezidencích posledních Rožmberků.¹¹⁰

V roce 2005 se restaurovala štuková výzdoba s polychromií na klenbě Zlatého sálu v zámku Kratochvíli. Rekonstrukce se týkala nejen celé klenební výzdoby, ale také Alegorie „Spravedlnosti“, kde se opravovala drapérie závěsu na její levé straně. K tvarovým doplňkům bylo opět přistoupeno na základě kompozic u ostatních alegorických výjevů. Rozsáhlejší rekonstrukce proběhla na Alegorii „Mírnosti“, kde chyběla celá horní třetina reliéfu, tedy část jejího ramene, hlava, pravá paže s nádobou přelévající vodu, drapérie na pravé straně a část koruny stromu na straně levé, chybějící části byly doplněny. Alegorii „Víry“ chyběla ženské postavě hlava, k její rekonstrukci bylo přistoupeno na základě analogie výzdoby sálu. Alegorii „Síly“ chyběly obě dolní končetiny, byly poté rekonstruovány na základě podobností ostatních alegorických postav („Mírnosti“, „Spravedlnosti“ a „Víry“). Také byl zcela nově vytvořen strom při pravé straně štukové výzdoby na základě podobných kompozičních schémat u ostatních výjevů u alegorických postav.¹¹¹

¹⁰⁸ [srov.] BŮŽEK, Václav. *Světy posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. s. 245.

¹⁰⁹ [srov.] BŮŽEK, Václav a Ondřej JAKUBEC. *Kratochvíle posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. s. 145.

¹¹⁰ [srov.] BŮŽEK, Václav. *Světy posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011 s. 245.

¹¹¹ [srov.] *Restaurování štukové výzdoby s polychromií a zlacením na klenbě Zlatého sálu zámku Kratochvíle*, 2005. 1 sv., 1 část.

Ctnosti jako výraz urozené výtečnosti Rožmberků se nacházely i v jejich rodovém sídle v Českém Krumlově. Na fasádách se objevily opět kardinální ctnosti a dokonce i postavy, které ztělesňují příkladné vzory chování, jako je Lukrécie a Judita. Dále umělci zobrazovali také obrazy z Ovidiových Metamorfóz, třeba Dianu s Aktainonem, Apollona usmrcujícího Pýthona a Pallas Athénu s Múzami, kde jsou ctnosti i bohy odměňovány a neřesti trestány. V bechyňském zámku jsou postavy ctností pojaty jako přemožitelky neřestí majících podobu mužů. Jde o čtyři kardinální a tři teologické ctnosti.¹¹²

¹¹² [srov.] BŮŽEK, Václav. *Světy posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. s. 246.

6 Haptické pomůcky pro nevidomé

V návaznosti na předchozí část diplomové práce bude dále uvedena kapitola o haptických a kompenzačních pomůckách pro zrakově postižené a nevidomé osoby. Zrak je jeden z pěti smyslů člověka. Pomocí oka přijímáme nejvíce informací z okolního prostředí. Oko bývá přirovnáváno k fotografickému aparátu. Funkci objektivu zastává optický systém oka, duhovka s měnicí se šířkou zornice představuje clonu. Sítnice zastává citlivou vrstvu filmu. Zaostření předmětů na různou vzdálenost umožňuje ciliární sval svým působením na změny optické mohutnosti čočky. Předměty vnějšího prostředí vytvářejí na sítnici převrácený, skutečný a zmenšený obraz, který je poměrně přesný.¹¹³ Vnímání prostoru se skládá z tvaru, velikosti a objemu vzdálenosti. U zdravých vidících osob dochází k rozlišení vlastností prostoru. Totožný způsob odrazu prostoru, ale se značně sníženou schopností jejich rozlišení se uchovává i při snížení zrakové ostrosti u osob slabozrakých a u velkého počtu osob s částečnou ztrátou zraku. V případě, že není zbytkové vidění způsobilé k rozlišení prostorových vlastností, uskutečňuje se rozlišením prostoru a objektu pomocí taktilního vnímání.¹¹⁴

Při úplné ztrátě zrakových funkcí je rozlišování prostoru omezeno pouze na hmatový smysl.¹¹⁵ Osoba zrakově postižená může do jisté míry fungovat bez asistence druhé osoby. Jestliže se osoba se ztrátou zraku narodí, nevidomí člověk se naučí číst Braillovo písmo, zvládá si sám dojet nakoupit a umí se orientovat v bytě a okolí.¹¹⁶ U částečně slabozrakých osob dochází k vnímání prostoru nejčastěji na základě součinnosti hmatu a zraku, přičemž buď jeden, nebo druhý typ vnímání převažuje dle zvláštností sledovaného objektu a stavu zrakového znevýhodnění.¹¹⁷ Ke zkvalitnění života těchto osob je vhodné pro ně přizpůsobit prostředí. Pro slabozraké osoby jsou velkým přínosem optické pomůcky, jako jsou například brýle, dalekohledy a lupy.

¹¹³ [srov.] JANEČKA, Zbyněk a Ladislav BLÁHA. *Motorické kompetence osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. s. 16.

¹¹⁴ [srov.] LITVAK, Aleksej Grigor'jevič. *Nástin psychologie nevidomých a slabozrakých*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. Knižnice speciální pedagogiky. s. 92.

¹¹⁵ [srov.] Tamtéž s. 93.

¹¹⁶ [srov.] SCHINDLEROVÁ, Olga a Kateřina GŮROVÁ. *Na ruce si nevidím: praktické dovednosti pro život se zrakovým postižením*. Praha: Okamžik, 2007. S. 16.

¹¹⁷ [srov.] LITVAK, Aleksej Grigor'jevič. *Nástin psychologie nevidomých a slabozrakých*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. Knižnice speciální pedagogiky. s. 93.

Ke čtení je vhodné zvolit text se zvětšeným písmem, dostatečným barevným kontrastem a doplnit jej o dostatečné osvětlení.¹¹⁸

Tyflo technika je disciplína, která se zabývá pomůckami, které slouží všem zrakově postiženým. Patří do ní soubor různých přístrojů a pomůcek, umožňujících nevidomým a slabozrakým kompenzovat jejich chybějící zrak. Tyto pomůcky do jisté míry díky svému kladnému působení slouží také k integraci zrakově postižených, k přípravě na jejich povolání nebo v oblasti života zrakově postiženého jedince.¹¹⁹ U jedinců s těžkým zrakovým postižením je jako kompenzační pomůcka využíváno Braillovo písmo, které slouží ke čtení pomocí hmatu. Kompenzační a rehabilitační pomůcky si kladou za cíl zbylé zrakové funkce posílit, využít, rehabilitovat či je suplovat. Při vzdělávání osoby se zrakovým postižením je potřeba speciálního tréninku, to nejen při orientaci ve svém prostředí, ale také při nácviku s jednotlivými typy optických, korekčních a rehabilitačních pomůcek. V současné době mají volbu tyto osoby využívat mnohá digitální zařízení a elektronické systémy se speciálně upravenými aplikacemi, které jim nabídnou rychlejší začlenění se do společnosti a posílení jejich nezávislosti.¹²⁰ Nedílnou součástí pro nevidomé osoby je také vodící pes, s nimiž mají tito lidé přístup na úřady i do zdravotnických zařízení. Na vodícího psa není vhodné mlaskat, hvízdát, hladit ho, krmit nebo na něj mluvit bez vědomí majitele. Všechny kompenzační pomůcky pro osoby se zrakovým postižením jim ulehčují život v běžné společnosti.¹²¹

Mezi organizace, které svou činností spojují zpřístupnění muzeí a kulturního dědictví návštěvníkům se specifickými potřebami, patří občanské sdružení Hapestetika Praha. Tato organizace se podílí na pořádání výstav a projektů pro zrakově postižené občany České republiky.¹²² Dotykové výstavy umožňují realizovat přesvědčení jejich tvůrců. Tedy že všichni lidé bez rozdílu by měli mít přístup ke kultuře a umění.

¹¹⁸ [srov.] SCHINDLEROVÁ, Olga a Kateřina GŮROVÁ. *Na ruce si nevidím: praktické dovednosti pro život se zrakovým postižením*. Praha: Okamžik, 2007. s. 17.

¹¹⁹ [srov.] BENDO VÁ, Petra, Kateřina JEŘÁBKOVÁ a Veronika RŮŽIČKOVÁ. *Kompenzační pomůcky pro osoby se specifickými potřebami*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. s. 71.

¹²⁰ [srov.] BENEŠ, Pavel. *Zraková postižení: behaviorální přístupy při edukaci s pomůckami*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). s. 37.

¹²¹ [srov.] KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada, 2011. s. 11.

¹²² [srov.] JAGOŠOVÁ, Lucie, Vladimír JŮVA a Lenka MRÁZOVÁ. *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. Brno: Paido, 2010. Kultura a edukace. s. 196.

To se týká především omezení dostupnosti sochařství, malířství, architektury a možnosti návštěv muzeí a galerií.¹²³ Tato omezení je nutno odstranit pořádáním hmatových výstav a výstav zaměřených na komplexní smyslové vnímání. Důležité je i vydávání doprovodných publikací k expozicím v bodovém Braillově písmu za použití výrazného barevného kontrastu a poskytování popisného komentáře k jednotlivým dílům ve zvukové podobě.¹²⁴

Napříč Českou republikou vznikají haptické modely, komentované prohlídky, texty v Braillově písmu a zvětšeném černotisku s reliéfními obrázky umístěné na různých historických památkách a turisticky atraktivních místech.¹²⁵ Jednou z mnoha památek je například zámek Děčín, kde si návštěvníci mohou prohlédnout komentovanou prohlídkou, při níž si mohou osahat kachlová kamna, nábytek a rámování dveří.¹²⁶ Muzeum Cheb nabízí besedu pro nevidomé s haptickými prvky, kde si mohou předávat informace o archeologii.¹²⁷ Muzeum regionu Valašsko umožňuje navštívit komentovanou prohlídku pro nevidomé s interaktivním programem ve všech stálých expozicích, jako je *Ohýbaný nábytek, Tradiční rukodělná výroba textilu a Partyzánský odboj*. Na mnoho jiných památkách jsou k dispozici haptické modely chrámů, kostelů, zámků a hradů.¹²⁸ V Jihočeském kraji je realizován projekt „*Haptické modely architektonických prvků a maleb pro osoby se zdravotním postižením*“, kterou zajišťuje realizován katedra výtvarné výchovy Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Realizované objekty jsou vystaveny v klášterním kostele Obětování Panny Marie na Piaristickém náměstí v Českých Budějovicích.¹²⁹

Lidé se zrakovým postižením se mohou obrátit i na TyfloCentra poskytující sociální služby, která sídlí v jednotlivých krajích České republiky kromě střeďočeského kraje. Ve Zlínském kraji bylo TyfloCentrum Zlín,

¹²³ [srov.] Okamžik, z.ú.. *Nevidomí lidé a výtvarné výstavy*. [online]. 16. 04. 2016. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: http://www.nevidomimezinami.cz/main/nmn/Texty/Umeni/vytvarne_vystavy.html?fbclid=IwAR3zYwZ9m28JfDQzv-VII5VdVsO7R5sTljAl_0xDB7422Z6hBXte-KbiRew

¹²⁴ [srov.] BRABCOVÁ, Alexandra, ed. *Brána muzea otevřená: [průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea]*. Náchod: Juko, [2003]. ISBN 80-86213-28-5. s. 543.

¹²⁵ [srov.] SONS. *Památky*. [online]. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.sons.cz/pamatky>

¹²⁶ [srov.] HEJČOVÁ, Alena. *Zámek Děčín*. [online]. 05. 12. 2019. [cit. 16. 04. 2020].

Dostupné z: <https://www.sons.cz/Zamek-Decin-P4008235.html>

¹²⁷ [srov.] HEJČOVÁ, Alena. *Muzeum Cheb*. [online]. 26. 11. 2019. [cit. 16. 04. 2020].

Dostupné z: <https://www.sons.cz/Muzeum-Cheb-P4008123.html>

¹²⁸ [srov.] HEJČOVÁ, Alena. *Vsetín, Muzeum regionu Valašsko*. [online]. 20. 11. 2018.

[cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.sons.cz/Vsetin-Muzeum-regionu-Valassko-P4007364.html>

¹²⁹ [srov.] Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. *Haptické modely pro osoby se zdravotním postižením*. [online]. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z:

https://www.pf.jcu.cz/structure/departments/kvv/hapticke-modely-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim/?fbclid=IwAR3zYwZ9m28JfDQzv-VII5VdVsO7R5sTljAl_0xDB7422Z6hBXte-KbiRew

o.p.s. zrušeno. TyfloCentra v jednotlivých krajích poskytují zrakově postiženým kompletní sociální služby stejného druhu a charakteru. Všechny tyto společnosti TyfloCenter založila Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých.¹³⁰

¹³⁰ [srov.] TyfloCentrum.cz. *TyfloCentra, obecně prospěšné společnosti poskytující sociální služby v jednotlivých krajích České republiky*. [online]. 2002 – 2015. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/>

II. Praktická část

1 Haptický model

Praktická část diplomové práce se zabývá tvorbou reprodukce štukové výzdoby Rožmberského jezdce a čtyř modelů kardinálních ctností „Spravedlnosti“, „Statečnosti“, „Umírněnosti“ a „Moudrosti“ ze Zlatého sálu zámku Kratochvíle, která bude sloužit jako haptický model pro zrakově postižené, slabozraké a nevidomé. Pro nevidomé je hmat nejdůležitějším smyslem, kterým postižený jedinec získává nespočet informací.¹³¹ Kontrast a osvětlení je dále důležité zejména pro slabozraké.¹³² Všechny tyto aspekty ovlivňující tvorbu a jejich následné řešení jsou zohledněny v postupu tvorby haptického modelu, který se nachází níže.

1.1 Příprava na realizaci haptického modelu

Před počátkem realizace haptického modelu Rožmberského jezdce a čtyř kardinálních ctností bylo důležité navštívit zámek Kratochvíle, kde je tato honosná štuková výzdoba k vidění. Dále se zde objevuje také nástěnná malba lahodící oku. Zlatý sál se nachází v prvním patře zámku Kratochvíle, kde bylo nutné vyfotografovat štukovou výzdobu, především Rožmberského jezdce a čtyři kardinální ctnosti (viz Přílohy II., obr. 1). Tyto výjevy se objevují na klenbě přímo ve středu sálu. Se svolením pana kastelána jsem mohla proklouznout i mimo vyznačenou trasu. V plánu bylo vyfotografovat celý výjev Rožmberského jezdce i s přiléhajícími kardinálními ctnostmi. K celému vyfotografování výjevu bránil masivní stůl, který stál pod klenbou štukové stropní výzdoby, a nešlo s ním pohybovat. Fotoaparát jsem si tedy položila na plochu zdobeného stolu a nafotila celý výjev. Strop nad podlahou měl kolem 10 metrů, proto dalším úskalím bylo to, že fotoaparát nebyl dostatečně silný na to, aby zaostřil danou štukovou výzdobu.

¹³¹ FINKOVÁ, Dita. *Rozvoj hapticko-taktilního vnímání osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. s. 28.

¹³² SCHINDLEROVÁ, Olga a Kateřina GŮROVÁ. *Na ruce si nevidím: praktické dovednosti pro život se zrakovým postižením*. Praha: Okamžik, 2007. s. 25.

Porovnáním fotografie zobrazující celý výjev s ostatními publikacemi, jsem došla k názoru, že Rožmberský jezdec je ve čtvercovém poli a kardinální ctnosti v obdélníkovém poli. Tudíž se rozměry dají stanovit jednoduchou přímou trojčlenkou. Pro nevidomé osoby je vhodné vytvořit objekt o maximální velikosti čtyř lidských dlaní. Z tohoto důvodu byl zvolen čtvercový tvar o délce jedné strany 40 cm i vzhledem k faktu, že samotná figura jezdce není umístěna na celém prostoru. Z toho se odvíjí rozměr obdélníku pro kardinální ctnosti. Z fotografie byla změřena strana čtverce a šířka obdélníku, která činila 7,5 cm a výška obdélníku 3,2 cm. Jde tedy o přímou úměru. Pro požadovaný reálný rozměr 40 cm byla tato míra vynásobena výškou fotografie, která činila 3,2 cm a dělena šířkou, tedy 7,5 cm. Tím byl dosažen výsledek požadované výšky 17 cm u obdélníkového tvaru připravovaného pro realizace kardinální ctnosti.

Další krokem bylo sestavení dřevěné formy daných rozměrů tak, aby jeho vnitřní strana odpovídala vypočítanému rozměru. Tato forma byla sestavena z tenkých smrkových latí, které byly následně smontovány pomocí křížových šroubů (viz Přílohy II., obr. 2). Tím lze formu při práci s hlinou povolit od vlhké hlíny, která se následně mohla přilepit k latím.

1.2 Realizace reliéfu haptických modelů

Poté následovala samotná realizace. Na čtvercovou dřevěnou laminátovou desku jsem si položila dřevěnou formu, kterou jsem následně vyplňovala surovou hlinou (viz Přílohy II., obr. 3). Poté, co byla forma zcela vyplněna, začala jsem hlinu hutnit dlaní a následně poté i dřevěným hranolem tak, aby v hlíně nezůstaly žádné vzduchové mezery (viz Přílohy II., obr. 4) a předešlo se tak prasknutí haptického modelu. Po přiložení rovné dřevěné latě na desku s formou a hlinou docházelo k zarovnání povrchu a odstranění přebytečné hlíny tak, aby byla výsledná deska hladká a rovná. Poté byla připravena na nanášení nízkého reliéfu (viz Přílohy II., obr. 5).

Metoda sítě je pro restaurátory jistě nezbytná, já jsem si ovšem usnadnila tvorbu tím, že jsem si dané motivy v první fázi vyfotografovala a zvětšila skrze digitální technologie na požadovaný rozměr. Vytištěný motiv na papíru jsem přiložila na formu vyplněný hlinou a pomocí špejle jsem vyryla základní tvary Rožmberského jezdce. Po jeho odstranění se ovšem ukázalo, že tato metoda není

vhodná, neboť hlína, která byla velice měkká a vlhká na sebe navázala strukturu papíru a tím byl tento materiál přichycen k vyplněné formě (viz Přílohy II., obr. 6). Pomocí ploché ocelové škrabky jsem odstranila veškerý papír (viz Přílohy II., obr. 7), který se na hlínu přichytil. Následně začala tvorba vrstvení reliéfu (viz Přílohy II., obr. 8). Při pozorování původní štukové výzdoby Rožmberského jezdce z knižní publikace, jelikož fotografie při přiblížení se nezdála být vhodná z důvodů rozmazání, jsem se snažila o jeho nejpřesnější kopii. Renesanční výzdoba je sama o sobě velice bohatá, snažila jsem se proto zachytit co největší počet detailů. Plastika Rožmberského jezdce, která byla již suchá, začala prskat. (viz Přílohy II., obr. 9). Následně jsem usoudila, že jsem do haptického modelu vložila tolik detailů, že by to nevidomí nepřčetli a obraz by byl pro ně roztříštěný. Nepomohlo by ani zbroušení. Proto jsem se rozhodla, že Rožmberského jezdce zhotovím celého od začátku.

Dále následovala tvorba první ctnosti s názvem Spravedlnost, u které byl postup tvorby totožný. Vyplnila jsem formu hlínou, kterou jsem následně utužila, aby z ní vyprchaly vzduchové mezery. Zarovnávala jsem desku dřevěnou latí a přebytečnou hlínu dala stranou (viz Přílohy II., obr. 10). Vytlačila jsem přes vytištěný papír (viz Přílohy II., obr. 11) do podkladové hlíny obrys ctnosti. I přes to, že hlína byla vlhká, jsem proces vytlačování obrysu urychlila a nebylo mnoho škody (viz Přílohy II., obr. 12) jako u Rožmberského jezdce, kde jsem si s vytlačováním obrysu nespíchala. U této ctnosti jsem stále měla ještě problém trochu zredukovat detaily (viz Přílohy II., obr. 13). Tento proces jsem opakovala u všech ostatních ctností, které jsem dělala v pořadí. Ctnost "Statečnost" (viz Přílohy II., obr. 14) byla svým rázem podobná ctnosti předcházející, a proto i zde bylo nutné zmírnit její detailní vyobrazení (viz Přílohy II., obr. 15). Poté přišla na řadu alegorie "Umírněnost" (viz Přílohy II., obr. 16), kde jsem zmenšovala hlavu (viz Přílohy II., obr. 17). Jednou z posledních ctností byla tvorba ctnosti "Moudrosti" (viz Přílohy II., obr. 18), u které jsem pochopila, jak správně tyto haptické modely uchopit (viz Přílohy II., obr. 19).

Jako poslední reliéf byla vytvořena plastika Rožmberského jezdce vzhledem k tomu, že u první verze jsem model pojala moc detailně, nechala jsem jej jako prototyp. U druhého Rožmberského jezdce jsem zvolila jinou techniku, a to takovou, při které jsem nejprve vyplnila v první řadě tělo koně (viz Přílohy II., obr. 20) a to jsem následně pokryla tenkou vrstvou hlíny v podobě koňského přehození. Takto jsem vrstvila i samotného rytíře.

(viz Přílohy II., obr. 21), kde bylo pro mne nejtěžší uchopit a vytvořit Rožmberský štít. (viz Přílohy II., obr. 22).

1.3 Broušení haptických modelů po vypálení

Praktickou část diplomové práce zkomplikovala situace ohledně koronaviru. Prodloužil se tedy čas sušení haptických modelů. Po nějaké době, kdy bylo umožněno vstoupit na akademickou půdu, se reliéfy mohly přežehnout v peci. Po přežehnutí jsem si haptické modely, čili ctnosti „Moudrost“ (viz Přílohy II., obr. 23), „Umírněnost“ (viz Přílohy II., obr. 24), „Spravedlnost“ (viz Přílohy II., obr. 25), „Statečnost“ a Rožmberského jezdce (viz Přílohy II., obr. 26), vyzvedla na akademické půdě a odvezla domů, kde jsem na nich začala opět pracovat. Ještě před samotným broušením jsem se rozhodla opravit spodní stranu haptických modelů sádrou tzv. „knauf“, kterou jsem připravila tak, že jsem sypala do vody sádro, kde se poté spojila s vodou a následně byla promíchána. Po vytvoření adekvátní konzistence se sádra nanášela pomocí špachtle na haptický model (viz Přílohy II., obr. 27). Zároveň jsem ji setřela do rovného povrchu. Sádra tak zakryla veškeré nerovnosti (viz Přílohy II., obr. 28), které jsem zbrousila hrubým brusným papírem P 60. Zároveň jsem udělala rovný povrch natolik, aby se ani jeden model nehýbal.

Dále následovalo broušení. Hrubým brusným papírem s hrubostí P 60 jsem zaoblila na všech haptických modelech ostré hrany, o které by se při hmatu mohli lidé poranit. Dále jsem se také snažila zbrousit celý povrch haptických modelů (viz Přílohy II., obr. 29), aby byl na hmat hladký a nedošlo při jeho „přečtení“ nevidomými k omylu. Části, které se nedařily zbrousit, byly v oblasti stromů u všech kardinálních ctností (viz Přílohy II., obr. 30). Nakonec byl použit na všech ctnostech jemnější brusný papír P 240 a přebrousila jsem je všechny.

1.4 Finální malba reliéfů

Po veškerém broušení následovalo jejich natření penetrací tak (viz Přílohy II., obr. 31), aby následná akrylová barva dobře pokrývala pálenou hlínu. Penetrováním povrchu pálené hlíny dochází k vytvoření velice odolné, pružné a do jisté míry otřesu a otěruvzdorné vrstvy. Dále tato vrstva chrání jinak částečně hydrokopickou pálenou hlínu před vstupem vzdušné vlhkosti zejména při instalaci modelu v nevytápěných či venkovních prostorách. Po zaschnutí penetrace jsem haptické modely natřela bílou barvou Latex, která byla ředěna vodou. Následné dvě vrstvy bílé barvy již už ředěné vodou nebyly. Po přesvědčení, že jsou haptické modely dostatečně bíle natřené, jsem následující proces zvolila broušení, jelikož po natření a následném zaschnutí, byly vidět tahy štětcem. Proto jsem zvolila brusný papír hrubostí P 240 a brousila jsem krouživými pohyby. Dále jsem naředila barvu Latex s vodou a lazurně jsem je štětcem znovu přetřela (viz Přílohy II., obr. 32). Na závěr jsem je lehce zbrousila brusným papírem P 400. Místa, kde prosvítala pálená hlína, jsem retušovala malým štětcem.

Finální malbu jsem započala u ctnosti „Spravedlnost“ (viz Přílohy II., obr. 33). Na zlacené prvky jsem zvolila zlatou akrylovou barvu, jejímž natření předcházela tvorba vzorníku, jelikož zlatých odstínů je mnoho, zvolila jsem tedy ten odstín, který se nejvíce přibližoval originálu. Na zlacení prvků jsem použila dvě vrstvy, jelikož jedna byla moc lazurní. Po malbě jednotlivých prvků následovala malba ctnosti „Statečnost“ (viz Přílohy II., obr. 34), „Umírněnost“ (viz Přílohy II., obr. 35), „Moudrost“ (viz Přílohy II., obr. 36). Rožmberský jezdec byl malován jako poslední. Náročné bylo namíchat červenou barvu koňského pláště a pětistých růží. Klasická červená oproti originálu byla moc výrazná, po přidání bílé vznikl odstín růžové barvy, nakonec jsem tedy tento odstín doplnila o hnědou akrylovou barvu. Namíchaný odstín jsem uznala za vhodný, jelikož nejvíce korespondoval s jeho originálem. Rytířské brnění a koňský postroj jsem nabarvila stejnou zlatou akrylovou barvou jako u ctností. Abych trochu zvýraznila brnění rytíře, přidala jsem hnědou barvu a následně jsem jej opět natřela lazurní zlatou barvou (viz Přílohy II., obr. 37). Jako na závěr jsem zvolila akrylový lak ve spreji, který se při vstříku rovnoměrně rozprostřel po vytvářených haptických modelech. Mimo to také zarovnal nerovnosti způsobené akrylovými barvami (viz Přílohy II., obr. 38).

Závěr

Teoretická část diplomové práce se v první kapitole zabývala vývojem rožmberského rodu od samotného zakladatele Vítka z Prčice až po poslední dva panovníky Rožmberků, Viléma a Petra Voka z Rožmberka. Jejich zásluhou byla rozšířena renesance v jižních Čechách. Rožmberské dominium posledních Rožmberků dostalo podobu pozdní renesance, představována byla architektura, změnilo se také malířství a štukatéřství. Nepochybně významnými památky představovaných sídel byl například zámek Bechyně, Český Krumlov, Třeboň a zámek Kratochvíle, které je věnována samostatná kapitola této diplomové práce týkající se historie a výzdoby Zlatého sálu.

Štukatéřská výzdoba Zlatého sálu na zámku Kratochvíle je samotným skvostem. Součástí štukatéřské výzdoby od Antonia Widmana je Rožmberský jezdec a čtyři kardinální ctnosti „Spravedlnost“, „Statečnost“, „Umírněnost“ a „Moudrost“. Rožmberský jezdec se objevuje na mnoha památkách v podobě štukových reliéfů, a to na průčelích reprezentativních budov, fasádách městských domů nebo v palácových interiérech. Tyto objekty byly součástí rodu Rožmberků od jejich první generace. Kardinální ctnosti byly v zájmu antických filozofů, jako Platón a Aristoteles. Ctnosti byly součástí panovníkových morálních hodnot, a proto byly oblíbenými výjevy na jejich rodových panstvích.

Poslední kapitola teoretické části byla věnována problematice nevidomých a zrakově postiženým lidem. Popsány byly rozdíly mezi úplnou a částečnou ztrátou zrakových funkcí. Kompenzačními pomůckami pro osoby se zrakovým postižením se zabývá věda s názvem Tyflotechnika, do níž spadají přístroje a pomůcky umožňující nevidomým a slabozrakým lidem kompenzovat jejich chybějící zrak. Mezi organizace poskytující zrakově postiženým komplexní sociální služby patří TyfloCentra. Jako další významná organizace zabývající se touto problematikou je občanské sdružení Hapestetika Praha, která se podílí na pořádání výstav a projektů pro osoby zrakově postižené.

Praktická část obsahuje kompletní postup vytváření haptického modelu Rožmberského jezdce a čtyř kardinálních ctností: „Spravedlnost“, „Statečnost“, „Umírněnost“ a „Moudrost“ ze štukové stropní výzdoby zámku Kratochvíle v jižních Čechách. V této kapitole se nachází také popis postupu tvorby těchto pěti reliéfů.

Vytvoření pěti haptických modelů pro osoby se zdravotním postižením se nezdálo být obtížné, dokud se neobjevily příslušné komplikace. Práce na prvním reliéfu Rožmberského jezdce byla přiblížením renesanční kopie štukové výzdoby se všemi detaily, které Rožmberský jezdec ze zámku Kratochvíle má. Ovšem následně se ukázalo, že mnoho detailů je pro osoby se zdravotním postižením náročné pro uchopení a přečtení v hmatové podobě. To vše vedlo k tomu vytvořit nový model tak, aby pro nevidomé osoby byl čitelný a pro slabozraké byly vidět detaily, které byly následně vytvořeny pomocí malby. Jako první byly vytvořeny kardinální ctnosti, které jsou rozměrově menší velikosti než Rožmberský jezdec. Jako poslední haptický model vznikl tedy Rožmberský jezdec.

Okolnosti týkající se koronaviru zbrzdily praktickou část diplomové práce, v jejímž důsledku bylo vládou nařízeno zavření všech škol, proto nebyla možnost na modelech pracovat. I přes veškeré tyto nepříjemnosti, které nastaly při tvorbě praktické části diplomové práce, byl povzbuzujícím impulsem fakt, že se podařilo vytvořit haptické modely Rožmberského Jezdce a čtyř kardinálních ctností. Tyto modely se stanou součástí expozice "*Haptické modely pro osoby se zdravotním postižením*" v zámku Kratochvíle nedaleko města Netolice.

Seznam použitých zdrojů

Knižní

AKVINSKÝ, Tomáš. *Otázky o ctnostech III: kardinální ctnosti*. Přeložil Tomáš MACHULA. Praha: Krystal OP, 2013. Aquinata. ISBN 978-80-87183-60-1.

BALEKA, Jan. *Výtvarné umění: výkladový slovník: (malířství, sochařství, grafika)*. Praha: Academia, 1997. ISBN 978-80-200-1909-7.

BALOG, Peter. *Rožmberkové: rod českých velmožů a jeho cesta dějinami*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. ISBN 978-80-85033-31-1.

BAUER, Jan. *Rožmberkové - první po králi: dramatické osudy pánů z Růže*. Řitka: Čas, 2014. Český čas. ISBN 978-80-7475-063-2.

BENEŠ, Pavel. *Zraková postižení: behaviorální přístupy při edukaci s pomůckami*. Praha: Grada, 2019. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-271-2110-6.

BENEŠOVSKÁ, Klára. *Velké dějiny zemí Koruny české*. Praha: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7432-001-9.

BLAŠČÍKOVÁ, Andrea. *Etika cnosti: podľa Tomáša Akvinského*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2009. ISBN 978-80-8094-475-9.

BRABCOVÁ, Alexandra, ed. *Brána muzea otevřená: [průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea]*. Náchod: Juko, [2003]. ISBN 80-86213-28-5.

BRYCH, Vladimír. *České hrady, zámky a tvrze*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006. ISBN 80-7360-406-x

BŮŽEK, Václav a Ondřej JAKUBEC. *Kratochvíle posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7422-174-3.

BŮŽEK, Václav. *Světy posledních Rožmberků*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-092-0.

DAVID, Petr a Vladimír SOUKUP. *1000 hradů, zámků a tvrzí: [to nejkrásnější z Čech, Moravy a Slezska]*. V Praze: Knižní klub, 2009. ISBN 978-80-242-2603-3.

Dějiny českého výtvarného umění. Praha: Academia, 1989. ISBN 80-200-0069-0.

FINKOVÁ, Dita. *Rozvoj hapticko-taktilního vnímání osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2742-3.

HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. ISBN 978-80-85033-37-3.

- HAJNÁ, Milena. *Rožmberkové: cestovní průvodce*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2010. ISBN 978-80-85033-04-5.
- HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohu*. 4. dopl. vyd. Praha: Panorama, 1981.
- HUYGHE, René, ed. *Encyklopedie umění nové doby*. Přeložil Hana STAŠKOVÁ. Praha: Odeon, 1974. Světové dějiny (Odeon).
- CHADRABA, Rudolf, ed. *Dějiny českého výtvarného umění*. Praha: Academia, 1989. ISBN 80-200-0069-0.
- CHÂTELET, Albert. *Světové dějiny umění: malířství, sochařství, architektura, užité umění*. Praha: Ottovo nakladatelství v divizi Cesty, 2004. ISBN 80-7181-936-0.
- JAGOŠOVÁ, Lucie, Vladimír JŮVA a Lenka MRÁZOVÁ. *Muzejní pedagogika: metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. Brno: Paido, 2010. Kultura a edukace. ISBN 978-80-7315-207-9.
- JANEČKA, Zbyněk a Ladislav BLÁHA. *Motorické kompetence osob se zrakovým postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3953-2.
- JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Praha: Knižní klub, 2014. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-4573-7.
- JUŘÍK, Pavel. *Jihočeské dominium: Rožmberkové, Eggenbergové, Schwarzenbergové a Buquoyové v jižních Čechách*. Praha: Libri, 2008. ISBN 978-80-7277-359-6.
- Knížečka: Kratochvíle Oliva Pechová
- KRČÁLOVÁ, Jarmila. *Renesanční stavby B.Maggiho v Čechách a na Moravě*. Praha: Academia, 1986.
- KRČÁLOVÁ, Jarmila. *Centrální stavby české renesance*. 2. vyd. Praha: Academia, 1976.
- KREJČÍKOVÁ, Jarmila a Tomáš KREJČÍK. *Úvod do české sfragistiky*. Ostrava: Klub genealogů a heraldiků, 1989. s. 43.
- KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces: aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2.
- KUBIČKA, Roman a Jiří ZELINGER. *Výkladový slovník: malířství, grafika, restaurátorství*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-9046-7.

- KUSÁK, Dalibor, Ivan MUCHKA, Jiří BURIAN a Jiří BURIAN. *Hrady a zámky v Čechách a na Moravě: proměny slohů a životního stylu*. Praha: Panorama, 1980. Naše vlast (Panorama).
- LAŠEK, František. *Litomyšl v dějinách a výtvarném umění*. Litomyšl: J. R. Veselík, 1945.
- LINHART, Jiří. *Slovník cizích slov pro nové století: základní měnové jednotky: abecední seznam chemických prvků: jazykovědné pojmy: 30 000 hesel*. Litvínov: Dialog, 2002. ISBN 80-85843-61-7.
- LITVAK, Aleksej Grigor'jevič. *Nástin psychologie nevidomých a slabozrakých*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979. Knižnice speciální pedagogiky.
- MUCHKA, Ivan. *Deset století architektury*. Praha: Správa Pražského hradu, 2001. ISBN 80-86161-37-4.
- NĚMEC, Bohumír. *Rožmberkové: životopisná encyklopedie panského rodu*. České Budějovice: Veduta, 2001. ISBN 80-903040-0-1.
- Nová encyklopedie českého výtvarného umění*. Redaktor Anděla HOROVÁ. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1209-5.
- OSOLSOBĚ, Petr. *Umění a ctnost: k teorii umělecké reprezentace*. Brno: Barrister & Principal, 2013. ISBN 978-80-7485-015-8.
- PÁNEK, Jaroslav a Josef PETRÁŇ. *Poslední Rožmberk: životní příběh Petra Voka*. Praha: Brána, 1996. ISBN 80-85946-47-5.
- Restaurování štukové výzdoby s polychromií a zlacením na klenbě Zlatého sálu zámku Kratochvíle*, 2005. 1 sv., 1 část.
- SCHINDLEROVÁ, Olga a Kateřina GŮROVÁ. *Na ruce si nevidím: praktické dovednosti pro život se zrakovým postižením*. Praha: Okamžik, 2007. ISBN 80-86932-10-9.
- SCHÜRER, Oskar. *Prag*. 5., veränd. Aufl. München: G.D.W. Callwey, 1943.
- Stavebně historický průzkum a architektonicko památkové vyhodnocení. Vila, SZ Kratochvíle*. Praha, 2006. 1 sv., 1 část.
- STŘEDA, F. Dl. *Zámek Kratochvíle*. Praha: Topič, [1916]. Umělecké památky (F. Topič).
- ŠVÁCHA, Rostislav, Klára BENEŠOVSKÁ, Polana BREGANTOVÁ, et al., PETRASOVÁ, Taťána, ed. *Art in the Czech Lands 800-2000*. Přeložil Robin CASSLING, přeložil Barbara DAY, přeložil Vanda KRUTSKY, přeložil Mark NEWKIRK, přeložil Derek PATON, přeložil Peter STEPHENS. Řevnice: Arbor vitae societas, 2017. ISBN 978-80-88283-01-0.

ŠVÁCHA, Rostislav, Taťána PETRASOVÁ, Klára BENEŠOVSKÁ, et al. *Dějiny umění v českých zemích 800-2000*. V Řevnicích: Arbor vitae societas, 2017. ISBN 978-80-904534-8-7.

THOMOVÁ, Soňa a Marie HOMOLOVÁ. *Hrady a zámky Čech, Moravy a Slezska: toulky napříč staletími*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2007. ISBN 8086880605.

Sborník

Sborník restaurátorských prací. Národní knihovna České republiky - Knihovní fondy a služby Signatura: 54 F 43004: Praha: Nakladatelství dopravy a spojů, 1983-1989, 1983. ISSN 0862-2868.

Internetové zdroje

Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. *Haptické modely pro osoby se zdravotním postižením*. [online]. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.pf.jcu.cz/structure/departments/kvv/hapticke-modely-pro-osoby-se-zdravotnim-postizenim/?fbclid=IwAR3zYw79m28JfDQzv-VII5VdVsO7R5sTIjAl_0xDB7422Z6hBXte-KbiRew

TyfloCentrum.cz. *TyfloCentra, obecně prospěšné společnosti poskytující sociální služby v jednotlivých krajích České republiky*. [online]. 2002 – 2015. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <http://www.tyflocentrum.cz/>

HEJČOVÁ, Alena. *Muzeum Cheb*. [online]. 26. 11. 2019. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.sons.cz/Muzeum-Cheb-P4008123.html>

HEJČOVÁ, Alena. *Zámek Děčín*. [online]. 05. 12. 2019. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.sons.cz/Zamek-Decin-P4008235.html>

Okamžik, z.ú.. *Nevidomí lidé a výtvarné výstavy*. [online]. 16. 04. 2016. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z:

http://www.nevidomimezinami.cz/main/nmn/Texty/Umeni/vytvarne_vystavy.html?fbclid=IwAR3zYw79m28JfDQzv-VII5VdVsO7R5sTIjAl_0xDB7422Z6hBXte-KbiRew

SONS. *Památky*. [online]. [cit. 16. 04. 2020].

Dostupné z: <https://www.sons.cz/pamatky>

HEJČOVÁ, Alena. *Vsetín, Muzeum regionu Valašsko*. [online]. 20. 11. 2018. [cit. 16. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.sons.cz/Vsetin-Muzeum-regionu-Valassko-P4007364.html>

Korespondence

JAROLÍMKOVÁ, Květa <kic@novehrady.cz>.Osobní emailová korespondence.
Szkanderová, Aneta <Szkanderova.A@seznam.cz>. 2020-04-23 15:53.
[cit. 2020-04-24]

Seznam příloh

Přílohy I.	Textový materiál k teoretické části	51
Přílohy II.	Obrazový materiál k teoretické části	52
Přílohy III.	Fotodokumentace k praktické části	66

Přílohy

I. Textový materiál k teoretické části

Legenda

„Vítek z Prčice ještě před svou smrtí rozdělil svůj rozsáhlý jihočeský majetek mezi své potomky. Podle pověsti, která je zaznamenána na rozměrných obrazech na zámcích v Jindřichově Hradci, Třeboni a Českém Krumlově (jde o romantické kopie olejomalby z poloviny 16. Století) získal nejstarší Vítkův syn Jindřich hrad Hradec, po něm nazvaný Jindřichův, a znak se zlatou pětilistou růží na modrém poli, druhou rozený Vilém obdržel Landštejn a Třeboň a stříbrnou růží na červeném poli, třetí Smil dostal Stráž nad Nežárkou a Bystřici a modrou růží ve zlatém poli, čtvrtý Vok, Vítkův nejmilejší syn, obdržel Krumlov a Rožmberk a zdědil i otcův erb – červenou růží na stříbrném poli. A konečně pátý syn Sezima byl sice levoboček, ale i na něho Vítek pamatoval. Předal mu hrad a město Ústí, po něm nazvané Sezimovo, a do erbu dal tentokrát černou růží, snad se tou barvou otec kál za hřích mimomanželské lásky, na stříbrném, podle některých tvrzení dokonce zlatém poli. Tak všichni bratři dostali každý svůj díl jihočeského panství a nadále i po Vítkově smrti žili svorně a spokojeně vedle sebe v bratrské lásce. Takto koncem 16. Století zaznamenal pověst o dělení růží rožmberský knihovník a kronikář Václav Břežan.“

II. Obrazový materiál k teoretické části

Obr. 1: Hrad Rožmberk

Obr. 2: Zámek Jindřichův Hradec

Obr. 3: Vodní hrad Telč

Obr. 4: Zámek Hluboká nad Vltavou

Obr. 5: Zámek Vimperk

Obr. 6: Hradní zřícenina Rabí

Obr. 7: Pražský Hrad

Obr. 8: Zámek Český Krumlov

Obr. 9: Bechyně

Obr. 10: Třeboň

Obr. 11: Vila Kratochvíle

Obr. 12: Zámek Kratochvíle

Obr. 13: Grafický list s jezcem Viléma z Rožmberka

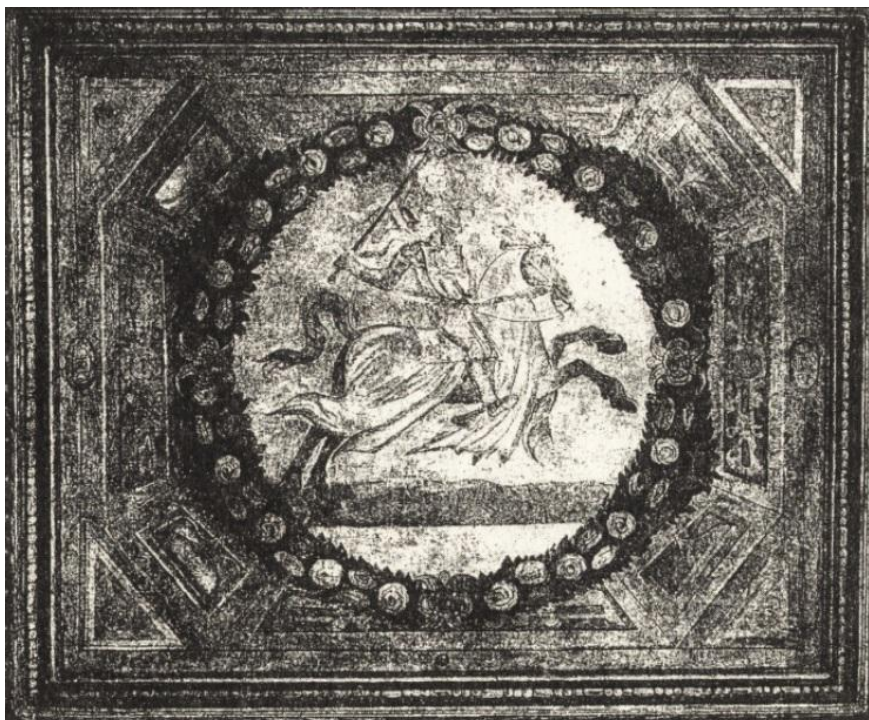
Obr. 14: Jezdec na průčelí Písecké brány v Prachaticích

Obr. 15: Dům čp. 45 v Prachaticích s jezdce

Obr. 16: Dům čp. 39 na Latráně v Českém Krumlově

Obr. 17: Klenba erbovního sálu v Třeboni

Obr. 18: Rožmberský jezdec v Zlatém sálu na Kratochvíli

Obr. 19: Brána ve Vyšším Brodě

Obr. 20: Reliéf rožmberské hrobky ve Vyšším Brodě

*zdejší budova 1/10
koncem 18. století
byla, je k ní přibírána*

Obr. 21: Záznam před rekonstrukcí residence v Nových Hradech

Obr. 22: Jezdec na residenci v Nových Hradech

Obr. 23: Ctnost „Spravedlnost“

Obr. 24: Ctnost „Moudrost“

Obr. 25: Ctnost „Umírněnost“

Obr. 26: Ctnost „Statečnost“

II. Fotodokumentace praktické části

Obr. 1: Rožmberský jezdec a čtyři kardinální ctnosti na zámku Kratochvíle

Obr. 2: Sešroubovaný rámeček 40 cm X 40 cm

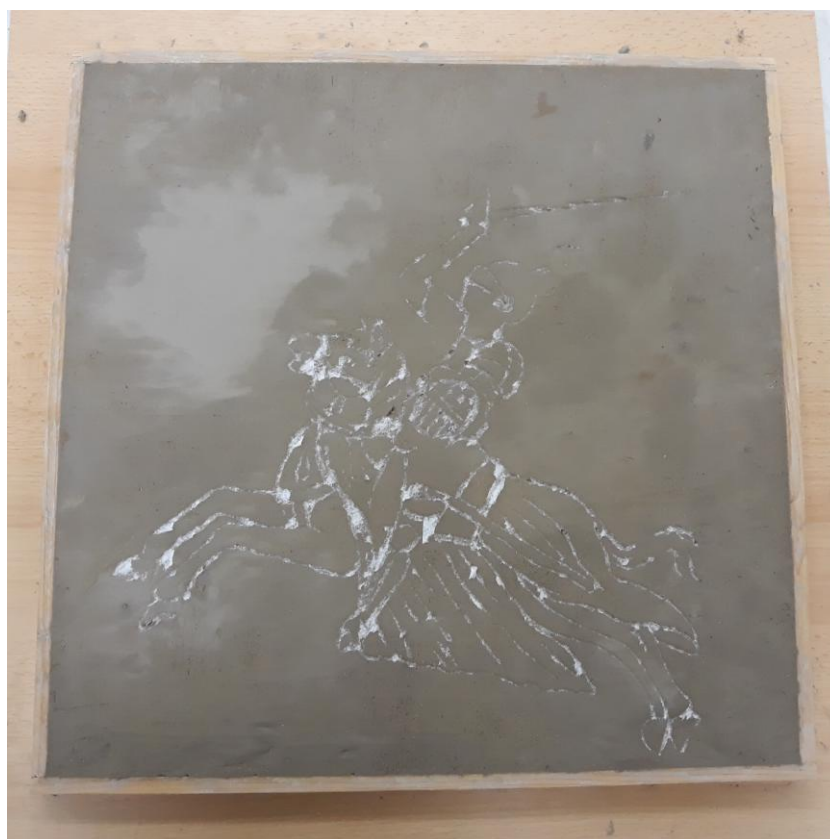
Obr. 3: Vyplňování rámečku pálenou hlinou

Obr. 4: Vyplněný rámeček hlinou

Obr. 5: Zarovnání rámečku s hlinou

Obr. 6: Přilepený papír na vlhké hlině

Obr. 7: Odstranění papíru

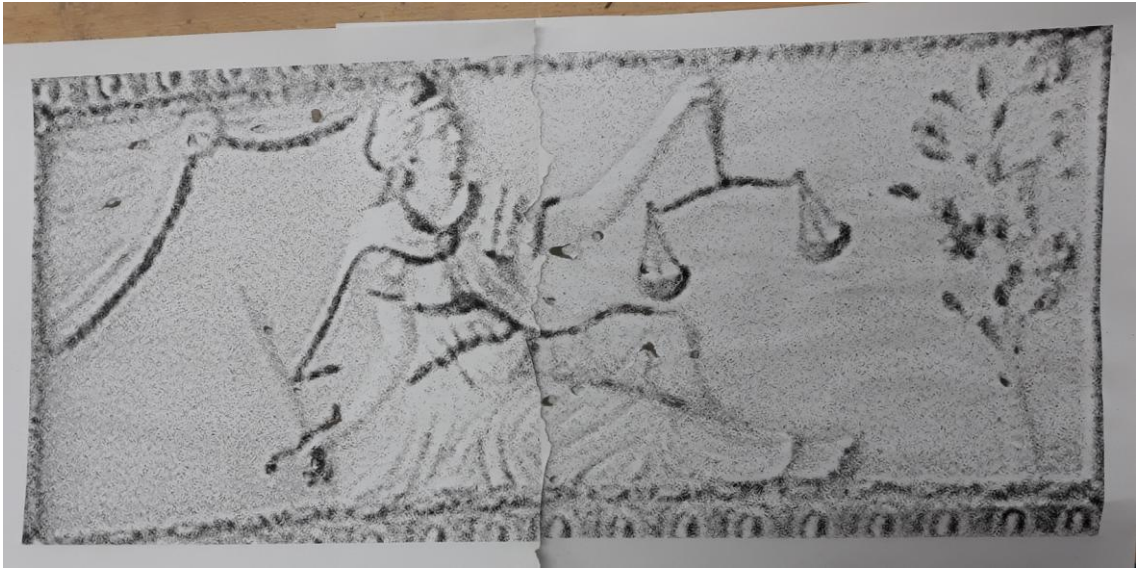
Obr. 8: tvorba reliéfu Rožmberského jezdce

Obr. 9: Prototyp reliéfu Rožmberského jezdce

Obr. 10: Podklad pro ctnost „Spravedlnost“

Obr. 11: Vytištěný podklad pro ctnost

Obr. 12: Obrysy vytlačené ctnosti „Spravedlnost“

Obr. 13: Realizace ctnosti „Spravedlnost“

Obr. 14: Realizace ctnosti „Statečnost“

Obr. 15: Konečná verze ctnosti „Statečnost“

Obr. 16: Realizace ctnosti „Umírněnost“

Obr. 17: Finální verze ctnosti „Umírněnost“

Obr. 18: Postup z posledních ctností „Moudrost“

Obr. 19: Poslední verze ctnosti „Moudrost“

Obr. 20: Postupné vrstvení reliéfu

Obr. 21: Průběh práce na Rožmborském jezdcí

Obr. 22: Finální verze Rožmborského jezdcce

Obr. 23: Ctnost „Moudrost“ po vypálení

Obr. 24: Ctnost „Umírněnost“ po vypálení

Obr. 25: Ctnost „Spravedlnost“ po vypálení

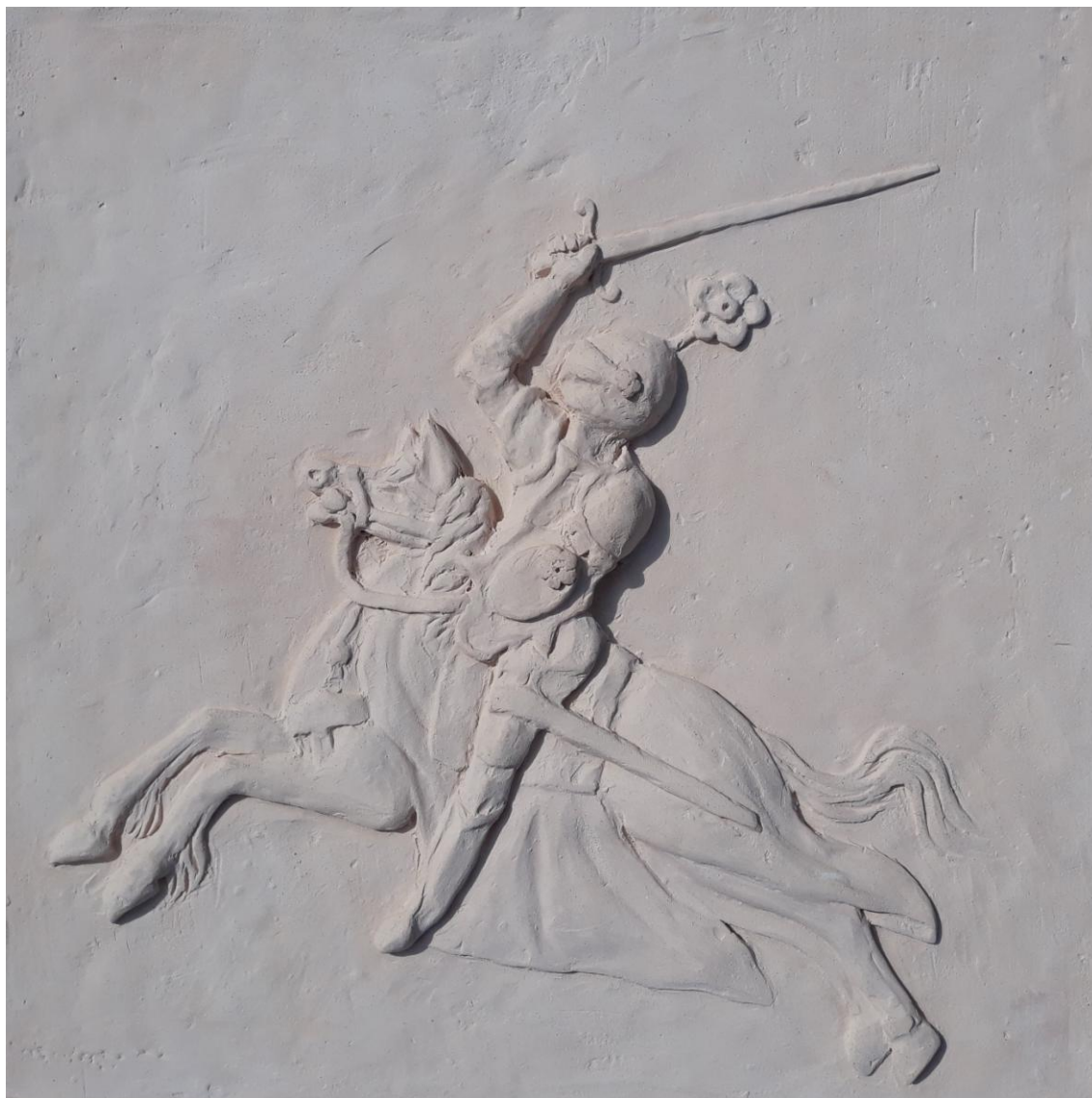
Obr. 26: Rožmberský jezdec po vypálení

Obr. 27: Spodní část jezdce, upravena sádrou

Obr. 28: Sádrou upravené spodní části ctností

Obr. 29: Rožmberský jezdec po zbroušení

Obr. 30: Kardinální ctnosti po zbroušení

Obr. 31: Čerstvě nepenetrované haptické modely

Obr. 32: Modely po natření latexem a zbroušení

Obr. 33: Finální malba ctnost „Spravedlnost“

Obr. 34: Konečná fáze ctnost „Statečnost“

Obr. 35: Závěrečná malba ctnost „Umírněnost“

Obr. 36: Finální malba ctnost „Moudrost“

Obr. 37: Hotový Rožmberský jezdec

Obr. 38: Kompletní sestava podle stropní štukové výzdoby

Zdroje příloh

Přílohy I.

Obr. 1: BAUER, Jan. *Rožmberkové - první po králi: dramatické osudy pánů z Růže*. Řitka: Čas, 2014. Český čas. ISBN 978-80-7475-063-2. s. 18 – 19.

Přílohy II.

Obr. 1: KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces: aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2. s. 80.

Obr. 2: THOMOVÁ, Soňa a Marie HOMOLOVÁ. *Hrady a zámky Čech, Moravy a Slezska: toulky napříč staletími*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2007. ISBN 8086880605. s. 171.

Obr. 3: THOMOVÁ, Soňa a Marie HOMOLOVÁ. *Hrady a zámky Čech, Moravy a Slezska: toulky napříč staletími*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2007. ISBN 8086880605. s. 452.

Obr. 4: KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces : aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2. s. 66.

Obr. 5: BRYCH, Vladimír. *České hrady, zámky a tvrze*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2006. ISBN 80-7360-406-x. s. 774.

Obr. 6: KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces : aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2. s. 105.

Obr. 7: KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces : aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2. s. 7.

Obr. 8: KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces : aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2. s. 63.

Obr. 9: KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces : aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2. s. 57.

Obr. 10: THOMOVÁ, Soňa a Marie HOMOLOVÁ. *Hrady a zámky Čech, Moravy a Slezska: toulky napříč staletími*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2007. ISBN 8086880605. s. 451.

Obr. 11: THOMOVÁ, Soňa a Marie HOMOLOVÁ. *Hrady a zámky Čech, Moravy a Slezska: toulky napříč staletími*. Praha: Reader's Digest Výběr, 2007. ISBN 8086880605. s. 235.

Obr. 12: KROB, Miroslav a Rudolf POŠVA. *Hrady a zámky: z výšky = Castles and palaces : aerofoto = Burgen und Schlösser: Aerofoto*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7360-743-2. s. 70.

Obr. 13: DOLEŽALOVÁ, Jiřina. *Děti pětileté růže*. Praha: Regia, 2002. ISBN 80-86367-23-1. s. 287.

Obr. 14: Wikiwand. *Digitalizace a vložení vybraných článků ze sborníku Zlatá stezka do COMMONS. Restaurátorské průzkumy a zprávy o restaurování domů v MPR Prachatice*. [online]. [cit. 21. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.wikiwand.com/cs/Wikipedie:Editaton/Prachatice_2/Podklady_pro_skenov%C3%A1n%C3%AD

Obr. 15: Wikiwand. *Digitalizace a vložení vybraných článků ze sborníku Zlatá stezka do COMMONS. Restaurátorské průzkumy a zprávy o restaurování domů v MPR Prachatice*. [online]. [cit. 21. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.wikiwand.com/cs/Wikipedie:Editaton/Prachatice_2/Podklady_pro_skenov%C3%A1n%C3%AD

Obr. 16: POUZAR, Ladislav. *Latrán č. p. 39, Rožmberský jezdec, freska*. [online]. [cit. 21. 04. 2020]. Dostupné z: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/img.php?img=457&LANG=cz>

Obr. 17: DOLEŽALOVÁ, Jiřina. *Děti pětileté růže*. Praha: Regia, 2002. ISBN 80-86367-23-1. s. 139.

Obr. 18: Dokumentace Mgr. Zuzany Duchkové Ph.D.

Obr. 19: NPÚ, ÚOP v Českých Budějovicích. *Restaurování renesančních vrat a nástěnných maleb na průčelí hlavní brány kláštera Vyšší Brod*. [online]. [cit. 21. 04. 2020]. Dostupné z: <https://www.npu.cz/cs/uop-ceske-budejovice/inspirujete-se/34775-restaurovani-renesancnich-vrat-a-nastennych-maleb-na-pruceli-hlavni-brany-klastera-vyssi-brod>

Obr. 20: VINANOVSKÝ, Michal. *R. 2001 motiv raná Gotika – Klášter ve Vyšším Brodě*. [online]. 26. 07. 2001. [cit. 21. 04. 2020]. Dostupné z: https://www.zlatemince.cz/crz_a_vyssi_brod_info.htm

Obr. 21: JAROLÍMKOVÁ, Květa <kic@novehrady.cz>. Osobní emailová korespondence. *Szkanderová, Aneta* <Szkanderova.A@seznam.cz>. 2020-04-23 15:53. [cit. 2020-04-24]

Obr. 22: JAROLÍMKOVÁ, Květa <kic@novehrady.cz>. Osobní emailová korespondence. *Szkanderová, Aneta* <Szkanderova.A@seznam.cz>. 2020-04-23 15:53. [cit. 2020-04-24]

Obr. 23: HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. ISBN 978-80-85033-37-3. s. 0.

Obr. 24: Dokumentace Mgr. Zuzany Duchkové Ph.D.

Obr. 25: HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. ISBN 978-80-85033-37-3. s. 0.

Obr. 26: HAJNÁ, Milena, Petr PAVELEC a Zuzana VAVERKOVÁ. *Zámek Kratochvíle*. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2011. ISBN 978-80-85033-37-3. s. 0.

Přílohy III.

Obr. 1 – 38: Vlastní dokumentace